Poštnina plačana.

Leto III., štev. 43 — V Ljubljani, nedelja dne 19. februarja 1922 — Posamezna štev. 50 par • 2 K

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . 240 K
mesečno . . . . . 20 „
za inozemstvo . . 600 „

Oglasi za vsak mm višine stolpca (58 mm) . 1 K
mali oglasi do 30 mm stolpca (58 mm) . 1 „

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo: Miklošičeva cesta št. 16/I. Telefon št. 72.
Upravništvo: Prešernova ulica št. 54. Telefon št. 38.
Račun kr. pošt. ček. urada štev. 11.842.

Ljubljana, 18. februarja.

V zadnjih treh mesecih so se pojavile v blagovnih cenah posledice padca naše valute, naših dezolatnih prometnih razmer in ljute izvozne konkurence. Kljub temu je zakonodajni odbor znatno omilil določbe uredbe o pobijanju draginje z življenskimi potrebščinami in je ob priliki revizije odpravil občinska sodišča in ukinil maksimiranje cen. Kot maksimalen dopusten čisti dobiček je določil 25 %, kar pomeni pri sedanjih zavratnih cenah zelo visok zaslužek.

Novi protidraginjski zakon je izraz zaupanja na takt obrtništva in trgovstva in računa, da je konkurenca že tako močna, da se določbe novega zakona ne bodo zlorabljale. Zato je poročilo časopisov, da so baš obrtniki in trgovci z živilnimi potrebščinami zlasti v Zagrebu zadnje dni dvignili za 25 % cene svojemu blagu, izzvalo vihar protesta in bilo smatrano za direktno provokacijo konzumentov.

Ta prenagljen sklep nekaterih organizacij, da bodo sedaj na podlagi nove naredbe zaračunjavali maksimalni čisti dobiček 25 %, kaže popolno nerazumevanje besedila in smisla zakona. V zakonu je predvsem določeno, da smejo jemati obrtniki in trgovci «samo običajni trgovski dobiček, ki ne sme biti nikdar večji kot 25 %.» Običajni dobiček je znašal, kakor nam je iz prakse znano, pri nas mnogo manj. V veletrgovini je šel do maksimalno 5%, mnogokrat se je moral prodajalec zadovoljiti celo z 1—2 % in je bil celo vesel, da ni trpel vsled valutne izgube. V nadrobni trgovini je bil čisti dobiček vsled vedno rastočih bremen in režije procentualno majhen in le surov dobiček je komaj dosegel ono mejo, ki jo novi zakon določa kot maksimalno dopustno. Le modni in luksuzni predmeti, ki pa ne spadajo pod določbe protidraginjskega zakona, so se radi velikega rizika prodajali z večjimi odstotki. Ako so se tedaj nekatere tvrdke dale zapeljati in hočejo zaračunavati 25 % čistega dobička, je to protipostavno. Njim je v smislu zakona dovoljeno jemati le dosedaj običajni dobiček, ki so ga skoraj povsod občinska sodišča natančno ugotovila. Ta dobiček je bil pri današnji abnormalno visokih cenah blaga popolnoma zadovoljiv.

Bilo bi skrajno neprevidno in nedopustno, ako bi se hoteli pridobitni krogi poslužiti maksimalnega dobička s kratkovidnim izgovorom, da maksimiranje cen ni več dopustno. Tako cinično izkoriščanje konzumentov bi brez dvoma moralo voditi k reakciji, k ponovnemu maksiranju cen in drugim represalijam. Na podlagi obrtnega zakona je to mogoče izvesti v prav ostri meri.

Situacija mezdnih delavcev je skrajno kritična in bi nedovoljeno izkoriščanje konzumentov izzvalo težke posledice, mezdna gibanja in nove valovе draginje na vseh poljih. Trdno upamo, da se solidne tvrdke ne bodo poslužovale takega krivega tolmačenja protidraginjskega zakona. Nehotè se spominjamo dogodkov iz l. 1919./20., ko je bila deželna vlada za Slovenijo izdala znane protidraginjske ukrepe. Takrat so trgovci in obrtniki predložili predsedstvu vlade obširno spomenico o običajnem trgovskem dobičku. Ko so jim pa finančne oblasti predpisale davke v tej višini, dvignili so se enoglasno proti odmeri, češ da ne odgovarja obratnim razmeram.

Pretiravanja zahtev izzivajo veliko nevoljo med publiko, zato je v interesu trgovstva samega, da vzdrži potom svojih krajevnih organizacij red in onemogoči zlorabe in izkoriščanja.

Obrtniške zahteve

Beograd, 18. februarja. (Izv.) Od 15. do 17. februarja se je vršila v Beogradu velika konferenca obrtniških delegatov iz cele države. Konferenca je razpravljala tudi o združitvi vseh obrtniških organizacij.

Sprejeta je bila sledeča resolucija, ki zahteva:

1.) Razširjenje reformiranega srbskega obrtnega zakona na celo državo.

2.) Ukinjenje davka na poslovni promet, ki pomenja v današnji obliki smrt obrtniškega stanu.

3.) Ukinjenje uredbe o zavarovanju delavcev v današnji formi in uvedba novega zavarovanja.

Deputacija obrtnikov je včeraj popoldne posetila ministrskega predsednika Pašića in predsednika skupščine dr. Ribarja in jima predložila gornjo resolucijo.

Pospešitev upravnega zakonodajstva

PLENARNA SEJA ZAKONODAJNEGA ODBORA. — PODODBOR SPREJEL V NAČELU VLADNI NAČRT O RAZDELITVI. — PODODBOROVE SEJE TUDI OB NEDELJAH. — VPRAŠANJE OKRUGOV.

Beograd, 18. febr. Ker je danes potekel rok, ki ga je dal zakonodajni odbor pododboru za pretres zakonov o srezki in oblastni samoupravi, o splošni upravi in administrativni razdelitvi države, je predsednik zakonodajnega odbora sklical za 10. uro dopoldne plenarno sejo zakonodajnega odbora. Podpredsednik pododbora Ljuba Davidović je naglašal, da je pododbor rešil dosedaj zakonska načrta o samoupravi in splošna samoupravi, dočim je bil zakonski načrt o administrativni razdelitvi države sprejet šele v načelni debati. Zaradi tega je prosil, naj se pododboru podaljša rok za 10 dni.

O tem predlogu se je razvila debata, v katero so posegli poslanci Čubrović, Angjelić dr. Šećerov in Etbin Kristan, ki je predlagal, naj plenum počaka na izid razprave pododbora, čemur se je pridružil tudi minister Trifković. Predlog za podaljšanje roka pododbora za 10 dni je bil nato sprejet z večino glasov. Sprejet je bil tudi predlog, naj plenum zakonodajnega odbora razpravlja o vseh treh zakonitih načrtih šele potem, ko jih sprejme pododbor.

Izvoljen je bil tudi ožji odbor, obstoječ iz poslancev Čubriviča, Rajčevića in Gjonovića, da razpravlja o razširjenju srbskega zakona o srezih in okrugih na teritorij Črne gore.

Na seji pododbora se je dopoldne nadaljevala razprava o administrativni razdelitvi države. Vladin načrt je bil sprejet v načelu. V svrho pospeševanja dela se bodo vršile seje tudi ob nedeljah in praznikih.

Včeraj je pododbor razpravljal o vprašanju okrugov v bivši Srbiji. Po daljši debati je bilo sklenjeno, da se odpravijo samo okrugi, ki imajo sedež v mestih, kjer bo ustanovljena oblast, ostali okrugi pa še začasno ostanejo z okrajenim delokrogom, ki se bo še natančneje določil. Število okrugov se bo s tem zelo zmanjšalo.

Tajna zveza med Francijo in malo antanto?

Beograd, 18. februarja. (Izv.) Današnje «Novosti» priobčujejo senzacijonalno vest svojega dunajskega dopisnika, da je bila med Francijo in Malo antanto sklenjena o priliki Benešovega bivanja v Parizu tajna zveza. Doktor Beneš in Poincaré sta sklenila pogodbo v svrho ohranitve miru in izvedbe mirovnih pogodb.

Po tem dogovoru se je Mala antanta obvezala, priskočiti Franciji na pomoč v slučaju, da bi jo Nemčija napadla; obratno se je zavezala Francija pomagati Mali antanti, odnosno katerikoli njenih držav, ako jo napade katerakoli tuja država. Ta zveza velja za 50 let. Dr. Beneš bo o zvezi referiral na konferenci Male antante v Beogradu.

Izgredi na nemški univerzi v Pragi

NEMŠKI MEDICINCI SO NAPODILI SLOVAKE IN MADŽARE.

Praga, 18. februarja. (Izv.) Na medicinski fakulteti tukajšnje nemške univerze je prišlo včeraj do velikih izgredov. Med nemškimi slušatelji in iz Slovaške v Prago došlimi študenti, ki so poprej študirali v Budimpešti, so obstojala že dalj časa ostra nasprotstva. Slednji so bili napadeni včeraj od nemških nacijonalcev in z vzkliki «Ven s Slovaki in Madžari!» pognani iz univerze. Dekan univerze je obljubil, da bo spor poravnal mirnim potom.

Začetek volilnega boja na Madžarskem

ŽIVAHNO GIBANJE KARLISTOV.

Budimpešta, 18. febr. (Izv.) Volilni boj se je takoj po razpustu zbornice vnel z vso srditvijo. Zlasti opozicija zbira vse svoje sile, da bo za slučaj, da bi ministrski predsednik grof Bethlen razpisal volitve prezgodaj, popolnoma pripravljena. Listi objavljajo že sedaj kandidaturo posameznih strank. V splošnem so kandidati dosedanji poslanci razpuščene zbornice. Zanimivo pa je, da posegajo v volilni boj sedaj tudi Košutovci in socialni- demokrati, ki se zadnjih volitev niso udeležili.

Bethlenov kabinet bo v kratkem rekonstruiran. Izstopili bodo krščansko-socialni ministri, ki odklanjajo vsako nadaljnjo sodelovanje z Bethlenom.

Konferenca sodnikov, ki bo izpopolnjena tudi z državniki, ki niso juristi, se bo sestala najbrže v torek, da odloči, po katerem volilnem redu naj bi se vršile nove volitve.

Krščanska opozicija je imela včeraj volilno zborovanje, na katerem je grof Julij Andrassy izjavil: Cilj krščanske opozicije je boj za nespremenjeno ustavo Madžarske. Mi zahtevamo povratek kralja ker je edino na ta način mogoče doseči vzpostavitev socialnega miru v državi. Vendar pa se to ne sme zgoditi, dokler je ogrožen obstoj države. Rakovsky in Štefan Friedrich sta bila od navzočih sprejeta z žvižgi.

Muslimani in volilni zakon

Beograd, 18. februarja. (Izv.) Danes je že prispelo precejšnje število poslancev muslimanske stranke v Beograd, ostali pridejo jutri dopoldne. Muslimanski klub bo potem imel še jutri sejo, na kateri bo razpravljal pred vsem v vladnem predlogu volilnega zakona. Nekateri muslimanski poslanci so proti odobritvi vladnega načrta, češ da ga je vlada izdelala v času, ko muslimani niso bili v njej zastopani.

Klub bo razpravljal nadalje o redakciji pisma, ki se pošlje Pašiću o sklepih sarajevskego muslimanskega kongresa in o imenovanju novih muslimanskih ministrov. Vlada bo potem na svoji prvi seji zavzela stališče k muslimanski spomenici.

Kritičen položaj na Reki

London, 18. februarja. (Izv.) Rimski dopisnik «Tempsa» javlja, da je položaj na Reki še vedno težak. Vsak dan se dogajajo incidenti. Ljudstvo je nezadovoljno z italijansko vlado, ki ne izvrši obljubljenih finančnih korakov v olajšanje situacije. Varnostno službo opravljajo italijanski vojaški oddelki.

Razprava proti vidovdanskim atentatorjem

Beograd, 18. febr. (Izv.) V procesu proti vidovdanskem atentatorjem so danes nadaljevali obtoženci svoje zagovore. Bivši komunistični poslanec Filip Filipović je govoril o komunizmu in svojem boravku na Dunaju. Član izvrševalnega odbora komunistične stranke Misić je čital neki spis imenom obtoženih članov izvrševalnega odbora. Poslanca Života Živojkovič in Trebinjac sta razvijala historiat revolucije, dočim so ostali izjavili, da vztrajajo pri svojih izpovedbah. V ponedeljek bo razprava zaključena. Razsodba bo proglašena najbrže v četrtek.

VOLČJA NADLOGA V BOSNI.

Sarajevo, 18. februarja. (Izv.) Hudi mraz preteklega tedna je prignal volkove naravnost v vasi; v nekaterih krajih so pobili seljaki kar po 20 volkov. Včeraj popoldne so prignali trije volkovi v neko vas divjega merjasca. Ljudje so priredili na zveri velik pogon in ubili enega volka, medtem ko sta ostala dva pustila merjasca in zbežala nazaj v gozd. Merjasec jo je odkuril na železniško postajo, kjer so ga potem železničarji z železnimi drogi pobili.

Bonomijeva vlada zopet odstopila

OGROMNA NEZAUPNICA V PARLAMENTU. — DEMISIJA SPREJETA. — SESTAVA BO POVERJENA ZOPET BONOMIJU?

(Glej tudi naše poročilo na 2. strani!)

Rim, 18. februarja. (Izv.) Takoj po zaključku včerajšnje parlamentarne seje, na kateri je dobila vlada vnovič nezaupnico, se je odpeljal ministrski predsednik Bonomi na dvor, kjer je podal kralju demisijo celega kabineta. Kralj je demisijo sprejel.

Bonomijeva avdijenca je trajala nad eno uro. Po avdijenci se je vrnil Bonomi na Montecitorio, kjer se je pozno v noč razgovarjal z raznimi strankarskimi voditelji.

Danes je sprejel kralj v avdijenci predsednika zbornice de Nicolo, za njim pa vse predsednike večjih klubov. Odločitev še ni padla.

Za Bonomija so glasovali na včerajšnji seji parlamenta samo klerikalci, reformni socijalisti in nittijevci, vsi ostali pa proti. Kljub temu se pričakuje, da bo kralj zopet poveril Bonomiju sestavo novega kabineta, ker se smatra, da je bila nezaupnica naperjena v prvi vrsti proti zunanjemu ministru della Torretti in trgovinskemu ministru Belottiju. Bonomi bi v tem slučaju sestavil novo vlado s klerikalci in levico, dočim bi ostali socijalisti pasivni.

Županske volitve v Trstu

DR. PITACCO — ŽUPAN. — PET MILIJONOV DEFICITA V PRORAČUNU.

Trst, 18. februarja. (Izv.) Včeraj popoldne se je vršila v svrho izvolitve župana seja tržaškega mestnega sveta, ki jo je otvoril najstarejši svetovalec Samala. Najprej se je vršila zaprisega novih občinskih svetovalcev. Prisegli so vsi, tudi komunisti. Nato je imel izredni komisar Cavalieri svoj poslovilni govor, v katerem je opozarjal, da znaša primanjkljaj mestnega proračuna za leto 1922. okoli 6,000.000 lir, občinski dolg pa 32,826.707 lir.

Sledila je glavna točka dnevnega reda, volitev župana. Zastopnik fašistov Parente je izjavil, da se bodo fašisti vzdržali glasovanja, ker so druge stranke proti temu, da bi bil podžupan fašist. Tudi komunisti so izjavili, da ne bodo glasovali. Za skrutinatorja sta bila imenovana svetovalc Regent in Versa, nakar se je takoj pričelo glasovanje. Oddanih je bilo 64 glasov. Dr. Giorgio Pitacco, nekdanji liberalni tržaški poslanec v dunajskem parlamentu, tržaški odvetnik, med vojno vodja avstrijske italijanske irredente v Italiji, je dobil 40 glasov in je bil s tem izvoljen za župana. Izjavil je, da sprejme izvolitev in je takoj prevzel svoje mesto.

Pri volitvah prvega in drugega podžupana je bilo glasovanje dvakrat brezuspešno. Pri ožji volitvi med Battistello in Murattijem je bil izvoljen Battistella, ki pa je vsled zadržanja fašistov izvolitev za prvega podžupana odločno odklonil. Za drugega podžupana je bil izvoljen dr. Tamaro.

Angleški parlament odobril irski sporazum

London, 18. febr. (Izv.) Včeraj se je vršilo v spodnji zborniei v drugem čitanju glasovanje o angleško-irski pogodbi. Bivši ministrski predsednik Asquith je priporočal sprejem dogovora, da se tako irski vladi omogoči, da izvrši čimprej svoje naloge. Podpiral ga je imenom delavstva tudi poslanec Thomas. Zakonski načrt je bil končno sprejet s 302 proti 60 glasom.

Lenin obolel

LONDON, 18. febr. (Izv.) Predsednik sovjetske federativne republike Lenin je resno zbolel in bo moral za nekaj časa opustiti uradovanje. Izključeno je tudi, da bi se udeležil konference v Genovi.

ANGLIJA IN FRANCIJA.

Pariz, 18. februarja. (Izv.) Pogajanja med francosko in angleško vlado napredujejo zelo počasi. Vsa znamenja kažejo, da je bil pri pogajanjih glede Male Azije naprošen maršal Foch za svoje mnenje. Do odločitve v vprašanju Tracije, morskih ožin, Smirne in Sicilije še vedno ni prišlo. Kar se tiče genovske konference, je vladal včeraj v Londonu vtis, da se bodo medzavezniške strokovnjaške konference v Londonu udeležili samo londonski poslaniki velesil, ker je Anglija odločno odklonila udeležbo Male antante. Ni pa izključeno, da se bo vsaj prvih sej udeležil tudi dr. Beneš, da bo pojasnil stališče Male antante.

AMERIKA PROTI GRČIJI.

Pariz, 18. februarja. (Izv.) «Newyork Herald» poroča iz Washingtona, da ameriška vlada nikakor ni pripravljena priznati grškega kralja Konstantina. Vrhu tega Zedinjene države Grški ne bodo izplačale ostanka posojila, dovoljenega ji pred Konstantinovim povratkom. Celo posojilo znaša 48 milijonov dolarjev in je bila izplačana že ena tretjina. Ameriška vlada namreč noče dati denarja za vojaške operacije Grške v Mali Aziji, ki bi mogle povzročiti spore med Francijo in Anglijo.

GASPARI ODSTOPI?

Rim, 18. februarja. (Izv.) Papežev državni tajnik, kardinal Gasparri, je izrazil željo, da hoče zaradi bolehnosti odstopiti. Na njegovo mesto pride v tem slučaju najbrže pariški nuncij Ceretti.

BELA KUN V BERLINU.

Berlin, 18. febr. (Izv.) Telegraphen-Agentur poroča, da se mudi bivši predsednik madžarske sovjetske republike. Bela Kun, sedaj v Berlinu.

Češko posojilo v Angliji

London, 18. februarja. (Izv.) Československi ministrski predsednik dr. Beneš je izjavil v nekem razgovoru, da je Anglija že dovolila československi republiki posojilo v znesku 5 milijonov funtov.

POGAJANJA S ČEŠKIMI TRGOVCI.

Beograd, 18. februarja. (Izv.) Deputacija beograjskih trgovcev je odpotovala te dni na Češkoslovaško, da se pogodi s tamošnjimi trgovci glede poravnave plačil naših trgovcev na Češkoslovaškem, ki so posebno sedaj zaradi naglega skoka češke krone zelo otežkočena.

SVEČAN SPREJEM TUJIH POSLANIKOV.

Beograd, 18. februarja. (Izv.) Danes ob desetih dopoldne se je vršil svečan sprejem na našem dvoru akreditiranih poslanikov, ki so izročili kralju svoja akreditivna pisma.

NAŠI KOMUNISTI V INOZEMSTVU

Beograd, 18. februarja. (Izv.) Po vesteh iz Dunaja sta bivši komunistični poslanec Kosta Novaković in trgovec Ilija Milkić, šef jugoslovanske komunistične centrale na Dunaju, odpotovala v Rusijo na vseruski boljševiški kongres. Sima Marković pride najbrže kot delegat sovjetske Rusije na konferenco v Genovo.

KIP DRAŽE PAVLOVIĆA.

Beograd, 18. februarja. (Izv.) Kipar Roksandić je izdelal kip prvega predsednika jugoslovanskega narodnega predstavništva, Draže Pavlovića, ki bo postavljen v novo skupščinsko palačo.

Borza

Zagreb. V prostem prometu so danes notirali: Dunaj 5 — 5.05, Berlin 153 — 153.50, Italija čvrsta 1495 — 1500, Pariz čvrst 2608, London 1346 — 1347, Praga 585 — 586, Budimpešta 48, dolarji 303 — 304, švic. franki 6025 — 6050.

Beograd, valute: dolarji 76, marke 38.50, leji 61, levi 51, napoleoni 280, devize: 337, Pariz 660, Ženeva 1500, Praga 146, Dunaj 1.26, Berlin 36, Milan 376, Budimpešta 12.

Curih, devize: Berlin 2.475, Newyork 5.13, London 22.38, Pariz 45.25, Milan 25.00, Praga 9.65, Dunaj 0.15, Budimpešta 0.77, Zagreb 1.65, Varšava 0.15, avstrijske žigosane krone 0.08.

Berlin, devize: Rim 1021.45—1023.35, London 912.05 — 913.93, Newyork 209.29 — 209.71, Pariz 1853.10 — 1856.90, Švica 4095.90 — 4104.10, Dunaj 5.48 — 5.52, Praga 396.60 — 397.40, Budimpešta 32.26 — 32.64, Zagreb 66.50, Sofija 138.85 — 139.15.

Bonomi definitivno padel

Vladna izjava. — Po dvadnevni razpravi parlament izrekel vladi nezaupnico s 188 glasovi večine.

Rim, 17. februarja.

Včeraj je stopil Bonomi pred parlament. Seji poslanske zbornice je predsedoval podpredsednik Riccio. Zbornica je bila precej dobro zasedena; navzočih je bilo okoli 400 poslancev. Ministrska klop je bila zasedena polnoštevilno.

Takoj po otvoritvi seje in odobritvi zapisnika zadnje seje se je oglasil za besedo ministrski predsednik. Zbornica je sledila njegovim izvajanjem brez živega zanimanja.

Izjava ministrskega predsednika Bonomija.

Bonomi je poudarjal, da je ministrstvo podalo ostavko takoj, ko je videlo, da nima za seboj večine parlamenta. Odrekio se je opravičevanju pred parlamentom, da skrajša krizo, da se ni doseglo uspeha, zato stopa sedaj vlada pred parlament, da on izreče svojo sodbo in tako razjasni položaj.

Ministrski predsednik je poudarjal, da je njegova vlada prevzela težko nalogo, da vzpostavi v državi mir in red, ki so ga težko ogrožali medsebojni krvavi strankarski boji. Vladi se je pogrečilo rešiti to težko nalogo skoraj popolnoma, tako da je sedaj v štirih petinah Italije normalno življenje, da se pojavljajo nemiri edino le še v dolnji dolini Pada in Toskani in so se občinske volitve v «odrešenih» pokrajinah mogle izvršiti svobodno in mirno (!).

Vlada je skušala urediti tudi državne finance. Proračunski primanjkljaj je znašal za leto 1920./21. okoli 11 milijard; za tekoče leto se je znižal na pet, a za prihodnje leto se zniža celo na tri milijarde. To je bilo mogoče le z znatnim zvišanjem davčnih dohodkov in pravičnim obdavčenjem doslej še nepritegnjenih ali neprimerno obdavčenih pridobitnih virov.

Glede poloma Eskomptne banke je poudarjal, da je vlada storila vse, kar je bilo v njeni moči, da čim najbolje obvaruje škode vlagatelje in zaščiti kredit države.

Glede zunanje politike je Bonomi izvajal, da je Italija ostala v skupu velevlasti- ki vodi dandanes svetovno politiko. Italija, ki je uničila avstro-ogrsko monarhijo (!), hoče biti z njenimi naslednicami prijateljica. Začrtala je predvsem svoje vzhodne meje na podlagi mirnega sporazuma s sosednjo državo. Na konferenci v Washingtonu je Italija prednjačila v vseh inicijativah, ki ne gredo za oslabitvijo in podvrženjem kakega naroda premoči drugega, temveč za splošno in istočasno razorožitvijo, za kar naj bi skrčenje pomorskega oboroževanja in izenačenje laškega brodovja s francoskim tvorili potrebno pripravo. (Živahno odobravanje.) Tudi glede vojne odškodnine s strani Nemčije je Italija za umerjenost. V Cannesu je Italija zastopala angleško stališče, da naj se gospodarskih konferenc udeležujejo tudi premaganci in nevtralci. Prva taka konferenca se bo vršila na italijanskih tleh, v Genovi. Čas sestanka konference doslej še ni izpremenjen. Italija bo dokazala, da je vredna, da se na njenih tleh začenja novi svetovni mir.

Zbornica naj ne sodi vlade po posameznih njenih dejanjih, temveč po njenih splošnih smernicah. Vlada je bila koalicijska, kakor je izšla iz proporcijonalnih volitev. V kabinetu ni bilo medsebojnih neprilik. Celo ob smrti papeževi je pokazala vlada v najkočljivejšem položaju, da se more v svobodni državi razvijati svobodna duhovna oblast cerkve. (Odobravanje ljudske stranke.)

Končno je apeliral Bonomi na poslance, naj «položijo uho na srce domovine in poslušajo njegovo utripanje».

Republikanci in demokrati proti vladi.

Ko je bil nato odklonjen predlog republikanca Chiese, da naj zbornica opusti razpravo o vladni izjavi, češ, da se ne izplača razpravljati o falitni vladi, je govoril v imenu demokratov posl. Colonna di Cesaro. Očital je vladi omalovaževanje parlamenta, bančno krizo in slabo politiko ministra zunanjih stvari, ki je znatno oškodoval stališče Italije na mednarodnem polju. Vlada je pokazala, da ni kos svoji nalogi in zato ji demokratje ne morejo več zaupati.

Ljudska stranka za Bonomija.

Posl. Gronchi (ljudska stranka) je izjavil, da njegova stranka zaupa vladi vkljub temu, da se je v marsičem pokazala negotova, neodločna in sama sebi nasprotujoča. Vendar mnoge pogreške izvirajo še iz prejšnje Giolittijeve vlade in zato je tudi sedaj Giolittijev povratek nemogoč, kakor bi bil nemogoč Sonninov in Orlandov.

Socijalisti proti Bonomiju, Giolittiju in Orlandu.

Posl. Musati (soc.) opravičuje socijaliste, da s tem, če so izpremenili svojo taktiko in se odločili v danem slučaju za samo abstinenco namesto stroge opozicije, niso bistveno opustili svoje nepopustljivosti.

Govornik je namignil, da bi bil sedaj Giolitti pripravljen sestaviti vlado proti ljudski stranki. Giolitti odločno ugovarja, češ da je izrecno izjavil, da ne misli prevzeti vlade. Posl. Gatlani: Kadar ne morete, pravite, da nočete. Krivda je nad on Sturzu! Posl. Musatti poudarja dalje, da Giolitti in Bonomi pomenjata preganjanje delavstva, Orlando in Sonnino pa sta odgovorna za versailleški mir, ki je le nadaljevanje vojne.

Drugi dan razprave o vladni izjavi.

Drugi dan je prevladala tendenca, kar najbolj skrčiti razpravo o «mrtvi vladi». V imenu liberalcev, nacijonalistov in fašistov je govoril posl. Federzoni (nacijonal.), ki je poudarjal, da je desnica vrgla že Giolittija zaradi slabotne zunanje politike. Tudi Bonomijeva vlada se je pokazala slaba in negotova v vseh važnejših nacijonalnih vprašanjih in tako oškodovala državo. Bonomijeva izjava je pokazala edino le željo, da bi se vzdržal na vladi s pomočjo levice. Desnica smatra zato za svojo nacijonalno dolžnost, da mu odreče zaupanje.

Posl. Gumari (kom.) je izjavil, da komunisti ostanejo v najstrožji opoziciji proti tej kakor proti vsaki drugi vladi.

Bonomijev odgovor.

Končno je ministrski predsednik še enkrat povzel besedo, da se brani. Vlada je storila polno svojo dolžnost v temnem, zelo težavnem položaju, ki se mora razjasniti. Ne pričakuje, da bi parlament izrekel vladi zaupanje za njeno delovanje, ali vlada sama se zaveda, da je storila vse, kar je mogla in le zato, da bi služila državi.

Glasovanje. — Nezaupnica vladi.

Bonomi je izjavil nato, da sprejema v imenu vlade resolucijo, predlagano po posl. Celliju (reform.), ki v svojem prvem delu zahteva pomirjenje v državi, svobodo dela in organizacije, spoštovanje zakonov, za delavstvo sodelovanje in soodgovornost v poslovanju podjetij in delovni zakonodaji, za zunanjo politiko pa gospodarski preporod Evrope, v drugem delu pa izreka zaupnico vladi.

Govorili so razni govorniki, med njimi za socijaliste Modigliani, za fašiste Mussolini.

Demokrat Casertano je predlagal k Cellijevi resoluciji dodatek, ki pravi: «Smatrajoč, da sedanja vlada po svojem dosedanjem delovanju ne daje zaupanja, da bi izvajala tak program, zaključuje zbornica, da ne odobrava vladne politike.»

Glasovalo se je ločeno za prvi in drugi del s tem dodatkom, obakrat v poimenskem glasovanju.

Prvi del: 382 navzočih, glasovalo 379; za resolucijo je glasovalo 368 poslancev, proti 11, glasovanja so se vzdržali trije.

Drugi del z dodatkom: navzoči 403, glasovala 402; za dodatek 295, proti dodatku 107, vzdržal se je glasovanja 1.

Bonomijevo ministrstvo je ostalo v manjšini za 188 glasov.

Za Bonomija so glasovali reformisti, popolari in nekateri nittijanci.

Po glasovanju je naznanil Bonomi, da bo vlada nemudoma ukrenila, kar je potrebno in sporočila svoj ukrep zbornici v jutrišnji seji. Za jutri dopoldne je sklican ministrski svet.

Beda uradništva

Položaj uradništva postaja od dne do dne prekarnejši. Izplačilo novih dodatkov v zmislu zakona, sprejetega od zakonodajnega odbora se ne da več odlagati. Dosedanji pregledi so pokazali, da je od finančnega ministra zahtevana redukcija uradništva izpeljiva in tudi o tem se ne da dvomiti, da se bo res izvršila. Vendar uradništvo ne more več čakati, da razne komisije in parlamentarne ankete to delo po raznih počasnih birokratskih metodah speljajo do konca. Kdo vidi, kakšna beda je vsled vedno naraščajoče draginje zavladala v širokih slojih državnih nastavljencev, mora priznati, da nobeno formalistično izgovarjanje na razne pogoje, ne more državno upravo osvoboditi velike dolžnosti, da brez odloga stori vsaj to, kar ji je s pozitivnim zakonom itak že naloženo. Študij proračuna dokazuje tudi, da se da povišanje dodatkov v zmislu zakona izvesti skoraj brez žrtev za državno blagajno. Personalne podatke v skoraj vseh resortih, zlasti tudi za področja posameznih pokrajinskih uprav, so tako preliminirane, da so za veliki odstotek višje, nego odgovarja to dejanskemu številu zaposlenega osobja. Revizija teh postavk bo to nedvomno pokazala. Finančnemu ministru se torej ni bati, da bo z izplačanjem dodatkov obremenil budžet brez pokritja. Redukcija uradništva in revizija osebnih proračunskih postavk mu v polni meri vrneta viške, ki jih po novem zakonu izplača.

Zahtevati moramo zato, da parlament pri razpravi o dvanajstinah za marc in april vpošteva ta položaj ter dovoli vladi primerne višje kredite. Seveda parlament tega ne more sam. Treba je pristanka finančnega ministra, odnosno naravnost predloga z njegove ali druge vladine strani.

Na plenarni seji načelništva JDS, ki se je vršila v četrtek, je poslanec Reisner po obširni debati dobil dalekosežna pooblastila, da v kritičnem trenutku nastopi za uveljavljenje novega zakona o draginjskih dokladah. Načelstvo je nadalje storilo še druge ukrepe, ki naj uspešno podprejo akcijo prof. Reisnerja. Upati je, da bo mogoče doseči pozitivne uspehe, ker je od njih odvisno stališče, ki ga slovenski demokrati zavzamemo napram proračunu in s tem finančni politiki sploh. Da tu ne gre samo za število treh glasov, temveč za politične možnosti od velike dalekosežnosti, bo vsakomur jasno, kdor količkaj pozna položaj.

Uradniško vprašanje je postalo zopet tako akutno, da vsak dan zavlačevanja pomenja novo ogromno socijalno krivico in prinaša državi nepopravljivo škodo. Položaj postaja tak, da zanj ne bo mogoče več nositi odgovornosti, če se takoj ne ukrene, kar je potrebno, pravično in pametno.

Politične beležke

+ **Kako se branijo.** Magistratnim socijalistom je afera s palačo elektrarne, ki so jo hoteli zidati na Vodnikovem trgu, silno neprijetna. Cela Ljubljana se razburja, kakor priznava «Jugoslavija». Zato sedaj jadrno grmadijo argumente, kateri naj bi dokazali, da je gradba te palače ekonomsko pametna in socijalno pravična stvar. «Novi Čas» piše cele članke, kako so demokrati s tem, da so preprečili sklepanje o gradbi palače, upropastili ustanovitev velike centralne ljudske kuhinje — v katero bi imeli tako obilo delavci iz Zgornje Šiške in Vodmata in ki bi bila v teh hudih časih draginje in pomanjkanja tako potrebna — kadar bi bila — v dveh letih dozidana! Na klerikalno ljudsko kuhinjo se še povrnemo. Originalen je g. Pesek, katerega «Jugoslavija» dokazuje, kako velikega gospodarskega pomena za občino bi bila palača, ker bi se v njej namestila — prodajalna elektrarne. Očividno bi ta prodajalna uspevala samo v novi mestni palači in nikjer drugod, kajti drugače nam je neumljivo, da je mestni občinski svet v isti seji, v kateri so govorili o potrebi take prodajalne, dal v najem trgovske prostore v mestni hiši — privatnemu trgovcu.

+ **Dokazi, ki drže.** Sedaj se je lotil tudi sam Stojan Protić dokazovanja, da dokaže, kako bi moglo biti nazadnje razmerje med ministrom Pribičevićem in atentatorjem Hercigonjo vendarle mogoče in resnično; med glavnim Protićevimi argumenti je tudi ta-le stavek: Ko sem bil v Zagrebu, mi je neki odličen Srb rekel, da je neki višji policijski uradnik iz Zagreba zaupno priznal nekemu gospodu, da se je mudil v Zagrebu neki višji uradnik notranjega ministrstva, ki je tako s strani hotel neke višje uradnike na policiji prepričati, da neka odločilna oseba želi, da Hercigonjo dolgo iščejo!» Že ta Protićev dokument, kjer igra važno ulogo šest «nekih», je dokaz, na kakih nogah stoji vsa ta kompanja.

+ **Poziv narodnim poslancem.** Predsednik narodne skupščine dr. Ribar je pozval preko ministra notranjih del brzojavno vse poslance, da se zanesljivo udeleže skupščine, ki se vrši v ponedeljek dopoldne ob 10.

+ **Pred občinskimi volitvami v Vojvodini.** Iz Novega Sada se poroča z ozirom na vesti raznih beograjskih listov, da so sklenili Nemci in Madžari v Vojvodini pogodbo za skupen nastop pri občinskih volitvah, se javlja iz nemških vodilnih krogov, da ne obstoji med Nemci in Madžari noben dogovor. Tudi je skupen nastop Nemcev in Madžarov nemogoč, ker nemška stranka stoji načelno na državnem stališču, medtem ko kažejo Madžari v vsem svojem dosedanjem političnem postopanju gotove irredentistične tendence, katere Nemci strogo obsojajo. — Z vso vnemo se pripravljajo zlasti socijalno - demokratska stranka, ki organizira nemške, madžarske, srbske in romunske komuniste.

+ **Italijanski poizkus rehabilitacije.** Povodom vesti, da je Italija ponudila Avstriji kredit, piše «Neue freie Presse»: «Italija se namerava s to ponudbo izogniti izolaciji, ki ji preti v srednji Evropi. Koncepcija Della Torrette, da se podonavske države osvobode francoskegav pliva, je propadla, zato pa želi Italija popraviti svoj neuspeh. Italijanski diplomatski krogi mislijo, da bo Italija z dovoljenjem kredita Avstriji prišla preko avstrijske republike do vpliva v podonavskih državah. Njih upanje pa je brezuspešno.» Tudi na Dunaju so že spoznali Italijane.

+ **Municija za Reko.** Reška vlada je naprosila našo vlado v Beogradu, da ji dovoli preko našega ozemlja prepeljati z Dunaja na Reko en vagon municije in orožja, ki ga potrebuje za svojo policijo in žandarmerijo.

+ **Bolgarsko - turški sporazum proti — nam?** Atenski dopisnik «Tempsa» poroča, da so macedonsko - bolgarske revolucijonarne organizacije sklenile sporazum s turškimi nacijonalisti. Turški emisar Gjevad - Abas je bil pred kratkim v Sofiji, kjer je konferiral z nezadovoljnimi muslimani s Kosovega. Ta pogajanja in ta sporazum so — po «Tempsovem» mnenju — opasna za mir na Balkanu. V Atenah in Beogradu sumijo, kakor zatrjuje dopis, da podpira turške nacijonalistične zahteve v Traciji Italija in podpihuje bolgarske šoviniste.

Po svetu

— **Fašisti pretijo genovski konferenci.** Pod naslovom «Fašisti opominjajo vse vlade» piše vodja fašistov, Mussolini, v «Popolo d' Italia»: Naznanjamo že sedaj vsem vladam, da bomo preprečili vsak poizkus, da se konferenca v Genovi pretvori v rusko konferenco. Odločno bomo nastopili proti vsakemu poizkusu, da se boljševizem ponovno razširi v Italiji. Naše postopanje napram delegacijam bo respektabilno tako dolgo, dokler bo tako tudi njihovo. V nasprotnem slučaju bomo izvedli načrt, ki ga imamo že do podrobnosti izdelanega.

— **Francoska sodba o obnovi Rusije.** V posebnem poročilu iz Moskve navaja dopisnik «Matina» svoje vtise iz sovjetske Rusije in pravi med drugim: «Rusija sama ne more izkoristiti svojih prirodnih bogastev. Toda tudi tuji interesenti, ki bi dobili koncesije od sovjetske vlade, ne bi tega mogli, ker bi bili pogoji sovjetske vlade gotovo pretežki. V Moskvi vlada prepričanje, da bodo komunisti s svojo politiko popolnoma upropastili državo.»

— **Balfourov uspeh v Ameriki.** Na banketu na čast g. Balfouru je izjavil g. Lloyd George, da je konferenca v Washingtonu odstranila nevarnost, da pride do velikega mednarodnega spora. Predsednik Harding je poslal angleški vladi brzojavko, v kateri naglaša, da je g. Balfour zelo mnogo pripomogel k uspehu razorožitvene konference, in da izreka zato njemu in angleški vladi svojo zahvalo.

— **Možgani mrtveca, ki žive dalje.** Znani angleški biolog dr. William Brierley objavlja v londonskih časopisih novico, da je amerikanski biolog dr. Carrol delal eksperimente s človeškimi možgani, čijih lastnik je že pred deestimi leti umrl. Možgani kažejo še sedaj znake življenjskih funkcij, če se jim dovaja kemična hrana. Zdi se, da stvar ni amerikanska «novelty», zakaj dr. Brierley je znan kot resen znanstvenik. Znanost ima sedaj zopet zanimiv problem za raziskovanje.

Sport

Smučarska tekma za prvenstvo «Jugorlavije» 1922 v Planici se bo vršila v nedeljo dne 26. febr. Tekma obeta postati najimenitnejša prireditev letošnje zimsko-sportne sezone. Priprave so v teku in bo v vsakem oziru tako za tekmovalce kot opazovalce dobro preskrbljeno. Ker se tekme udeleže tudi naši Hrvatje in Srbi, vabimo že danes vse tovariše in tovarišice na smučkah, da se te znamenite tekme polnoštevilno udeleže. Ta dan naj se pokaže polna čvrsta naša smučarska vrsta starših in mlajših, sportna disciplina naše smučarske tovarišije in jakost organizacije propagatorjev najlepšega zimskega sporta. Brez dvoma bo ta tekma pokazala kakor že zadnja bohinjska — lep letošnji napredek tako po številu kot po izvežbanosti in izboljšani tehniki.

Gledališče

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE.

Drama.

Nedelja, 19. febr.: Popoldne «Vražja ženska». Izv. — Zvečer «Hamlet». Izv.
Ponedeljek, 20. febr.: «Svet». D.
Torek, 21. febr.: Zaprto.

Opera.

Nedelja, 19. febr.: «Il Trovatore». Izv.
Ponedeljek, 20. febr.: Zaprto.
Torek, 21. febr.: «Butterfly». A.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE.

Nedelja, 19. febr.: Ob pol 15. «Dedič velikega časa», ljudska predstava; ob pol 20. Mam'zelle Nitouche».
Torek, 21. febr.: «Raskolnikov». A. Proslava Dostojevskega.
Sreda, 22. febr.: «Dedič velikega časa». C.
Četrtek, 23. febr.: «Parižanka». B.
Sobota, 25. febr.: «Sovražnik ljudstva». A.
Nedelja, 26. febr.: Ob pol 15. «Kjer ljubezen tam bog», «Volkašin», ljudska predstava; ob pol 20. «Ptičar». Izven.
Torek, 28. febr.: «Cigan baron». Premijera. B.

Novi intendant in njegov program

Razgovor z g. M. Hubadom, novoimenovanim intendantom ljubljanskega narodnega gledališča.

G. Hubad stanuje v hiši, kjer je gostilna pri «Sokolu», nasproti šolskega vrta. Španska bolezen ga je priklenila na posteljo in najbrže še teden dni ne bo mogel vstati. Sicer ima pa vkljub temu ves dan delo z obiskovalci, ki se kar vrstijo pri durih; eden bi rad nekaj povedal, drugi vprašal, tretji prosil — veliko jih pa pride pogledat, kako se bolnik kaj počuti. Bolnik ne zavrne nikogar in je ljubezniv in prijazen z vsemi, čeprav težko govori. Njegova gospa je ljubezniva dama in vsa je v skrbeh za soproga, da bi se il preveč ne utrudil.

Radevolje je sprejel g. intendant tudi mene, ki sem ga kot «Jutrov» urednik naprosil, naj mi pove kaj o svojih načrtih za vodstvo našega gledališča. Z veliko ljubezniio je govoril o zaupanem mu zakladu naše kulture; vidi se, da se je posvetil z dušo in telesom svoji nalogi. Iz zanimivega pogovora priobčujem nekaj odstavkov, ki bodo brez dvoma interesirali tudi širšo javnost.

«Ali ste že prevzeli vodstvo gledališča?»

«Sem in nisem. Kakor vidite, sem navezan še na posteljo in žal še ne morem v pisarno. Moja bolezen mi je tembolj na potu, ker je bilo ravno v tem tednu najnujnejšega in najvažnejšega posla dovolj. Saj veste, da je bilo treba do dne 15. t. m. obnoviti, oziroma odpovedati kontrakte za prihodnjo sezono. Tega seve nisem mogel prepustiti drugim, zato sem moral začeti — hočeš nočeš — poslovati takoj, ko sem bil obveščen o svojem imenovanju. Uradujem pač tule v svoji postelji. Moram pa poudariti, da so mi bile naredbe, ki so se uveljavile na mojo inicijativo zadnjih pet dni pred mojim nastopom prav dobrodošle.»

«Saj res; po mestu se govori, da cele vrste pogodb niste več obnovili za bodočo sezono. Je-li to res?»

«Res je. Tudi mi se moramo ravnati po devizi, ki vlada danes vse državno življenje: štediti. Saj sem prevzel gledališke uprave z nad milijonom kron deficita. Tako seve ne moremo naprej, ker se nam sicer lahko zgodi, da nam v Beogradu ustavijo kredit. Mislim pa tudi, da se da personal znatno omejiti brez posebne škode za umetniški nivo gledališča. Vzemite samo balet: poznam dostojna gledališča, ki imajo vsega skupaj osem do deset baletk in vendar lahko s temi uprizarjajo vse opere. Zato mislim, da ne bo nihče protestiral, če bom tudi jaz naš baletni ansambl zmanjšal.»

«Pa tudi operni in dramski personal boste reducirali?»

«Dramskega morda malo manj, čeprav lahko prenesemo tudi tam marsikako amputacijo. Pač pa opernega. Tam imamo gotovo več osobja, kakor ga nujno rabimo. Saj imamo mnogo solistov, ki vlečejo plačo, pa jih naše občinstvo skoro niti ne pozna. Nekateri so neporabni, pri nekaterih so razni drugi vzroki, da niso nastopali. Moj princip pa je, da gledališče ne sme biti za nikogar sinekura. Posebno velja to za nedomače pevce, ki nas stanejo ogromne svote; saj je moralo gledališče za mnoge člane plačevati silno draga stanovanja po hotelih, ker ni bilo mogoče dobiti zasebnih stanovanj.»

«Ali ste angažirali že tudi kaj novih umetnikov?»

«Do sedaj še ne. V kolikor pa bo to potrebno in koristno, bom seveda storil. Samoumevno je, da bom pri tem poizkušal navezati na naš oder v prvi vrsti domačine. Vpoštevam razmere in ovire v tem oziru, vendar pa sem uverjen, da bi se dalo v tej smeri storiti veliko. Zato hočem posvečati vso svojo pažnjo zlasti vzgoji domačega naraščaja. K operi bom poizkušal pritegniti gojence zadnjih letnikov konservatorija. To se je izborno obneslo na raznih velikih gledališčih, zlasti v Pragi. Zakaj bi se ne pri nas, posebno ker imamo med našimi konservatoristi lepo število prav dobrih moči?»

«In vaš umetniški program?»

«Pričakoval sem to vprašanje. Seveda, saj je prvo, kar hočejo zvedeti ljudje od novega gledališkega voditelja. Bojim se pa, da za to sezono še ne bom mogel dosti pokazati. Zlasti za opero bo to težko, ker je večina pogodb s skladatelji in založništvi že perfektna, pa jih ne moremo kar čez noč storniratí; za nekatera dela smo imeli že tudi občutne investicijske stroške, ki bi gledališče preveč obremenili, ako bi se postavil dosedanji načrt repertoarja popolnoma na glavo. Za prihodnjo sezono seve bom poizkušal v polni meri uveljaviti svoja naziranja. Kdor me pozna, ve, da bom vedno stremel za tem, da gojim kolikor mogoče čisto in pravo umetnost, v prvi vrsti seveda domača in slovanska dela, iz svetovne literature pa le reprezentativne in res dobre stvari. Uverjen sem, da se bo dalo najti mnogo lepih domačih del, ki bodo našle poln odziv tudi pri naši publiki.»

«Da, publika in gledališče. To je tudi težak problem, ali ne?»

«Mislim, da daleč ne tako, kakor se splošno smatra. Vem, da se tudi v Ljubljani pojavljajo očitki, da se gledališče pri izbiri repertoarja premalo ozira na občinstvo, da je marsikatera stvar «premalo za ljudstvo», in kar je še podobnega. Moje stališče pa je, da mora gledališče, posebno če je, kakor naše, državna in narodna institucija, občinstvo vzgajati, ne pa slediti njegovemu momentanemu razpoloženju. Saj veste sami, da bi morali dajati same kolikor možno lascivne balete, plehke operete in pikantne burke, če bi se oziral na željo večine današnje publike. Tudi to je ena izmed slabih dedščin vojnega razsula. Uverjen pa sem, da bomo z vztrajnim delom okus tudi širših slojev gledaliških obiskovalcev spravili polagoma na polje prave umetnosti. Zato rad pretrpim za sedaj še kak očitek.»

«Operete torej ne nameravate gojiti?»

«Za sedaj še ne. Nisem pa njen principielni nasprotnik. Ako je opereta dobra in ne apelira predvsem na neumetniške instinkte, zakaj ne bi prišla na oder? Žal pa je takih zelo malo. Zato se jih bom po možnosti ogibal, zlasti dunajske operete absolutno ne bom gojil. Izjemo bom napravil le pri dobrih slovanskih kosih, ki ustrezajo vsem umetniškim zahtevam. S tem pa seveda nočem reči, da ne bi poskušal uprizoriti tako v operi kakor v drami tudi stvari, ki hočejo gledalce razvedriti. Poštena komična opera in dobra komedija mi bosta vedno dobrodošli. Saj ljudje vendar ne hodijo v gledališče zato, da bi odšli od vsake predstave resno razpoloženi. Nujno potrebno je, da jim nudimo tudi veselo umetnost, ki poživi v njih veselje do življenja v plemenitem zmislu, saj je to ena glavnih nalog vsake umetnosti.»

Izid občinskih volitev na Primorskem

Trst, 16. februarja.

Tržaški «Piccolo» je objavil končno izide občinskih volitev na Primorskem in je konstatiral, da *«prve administrativne volitve dobivajo pravi značaj plebiscita za italijanstvo»*. To svojo trditev utemeljuje s tem, da navaja, začenjajoč s *Trstom*, «čigar politični, intelektualni in gospodarski vpliv na vso Julijsko Benečijo je odločilen», še naslednje občine, ki da so prišle v *italijanske* roke:

«Milje, Pomnjan, Mali Lošinj, Cres Veliki Lošinj, Osor, Nerezine, Poreč, Buje, Novigrad, Motovun, Vrsar, Oprtalj, Crnivrh, Višnjan, Labinj, Tinjan, Žminj, Pula, Barban, Vodnjan, Sanvinčenat, Bale, Volosko-Opatija, Veprinac v Istri; Gorica, Ločnik, Capriva pri Gradišču, Kožbana (v Brdih), Dolenje, Furra, Medea, Romans, Versa, Tržič (Monfalcone), Oglej, Campolongo, Devin (pod tržiškim okrajem), Fogliano, Joannis, Muscoli-Strassoldo, San Pier d'Isonzo, S. Vito al Torre, Scodovacca, Tapogliano, Terzo, Turriaco, Villa Vicentina v Furlaniji; Sesana (Sežana!), Berie (Brje), Brestovizza (Brestovica!), Capriva di Sesana (Kopriva!), Malchina (Mavhinje), Nabresina (Nabrežina) na Krasu; Trbiž, Pontabelj, Ucovizza (Ukve na Koroškem!), Bela Peci (Belapeč!), Postumia (Postojna!); skupaj *61 občin!*

K temu dodaja, da je treba k tem «italijanskim» občinam prišteti tudi one, v katerih so zmagali «popolari» (ljudska stranka) in socijalisti, ki se ne smejo smatrati za «protinacijonalne» v strogem pomenu besede in potem one *slovanske* občine, katere upravljajo *«nepolitični»* elementi, to je taki, ki niso pristaši slovenske nacijonalistiške politike, in te občine torej niso ognjišča protitalijanske propagande, temveč prijateljskega sožitja obeh plemen.

Po *«Piccolu»* so občine, ki so v rokah *italijanske ljudske stranke*, te-le: Izola (Istra); Gradišče (Furl.), Corona, Mariano, S. Lorenzo di Mossa, Gradež, Visco v Furlaniji in — Budagne *(Budanje na Vipavskem*, kjer živ krst ne zna laški!); skupaj *8 občin.*

Laško socijalistične občine: Koper, Umag, Vižinada v Istri, *Miren (!)*; Zagraj, Ajello, Cervignano, Fiumicello, Ronchi, Ruda, San Canziano, Staranzlano v Furlaniji; skupaj *12 občin.*

Nepolitične občine, ki jih šteje «Piccolo» tudi sebi v dobro, so naslednje: Bate, Kamnje, Dol. Otlica, Gojače, Opatje selo, Renče, Žabije, Skrilje, Vrtovin, Lokev, Štjak, Timenica na Goriškem; Žabnice (slov.), Naborjet (nem.), Lipaljaves (slov.) na Koroškem; Vreme, Dolenja vas, Janeževo brdo, Britof, Bukovje, Celje, Košana, Erzelj, Famlje, Jablanica, Luže, Lože, Podraga, Rateževo brdo, Zagorje, Šmihel, Sinadole, Senožeče, Smerje, Šturje, Ustje, Vrabče na *Notranjskem;* skupaj *38 občin.*

V drugih občinah pa da Slovani niso nastopili kompaktno, temveč razbiti v nebroj strančic, od konservativcev do nacijonalistov, od ljudske stranke do socialistov in komunistov, kar da je dokaz, da njihova bahava strnjenost pojema.

V 12 občinah volitve še niso izvedene in sicer v teh-le: Buzet, Roč, Grožnjan, Pazin, Boljun, Plomin, Kanfanar, Rovinj, Lovran, Moščenice v Istri; Dole in Godovič v idrskem okraju.

„Piccolovo“ sleparstvo

Iz teh volilnih izidov je torej «Piccolo» skoval *«plebiscit za italijanstvo»!*

Kakšni so «Piccolovi» dokazi?

«Piccolo» je navedel *61 občin*, ki so po «velikih laških nacijonalnih zmagah» sedaj v italijanskih rokah. Poglejmo jih torej nekoliko bliže!

Trst

V *Trstu* je večina blokovska, manjšina komunistiška, v njej par slovenskih komunistov.

Istra

V *Miljah* je izvoljenih 11 blokovcev, 8 ljudske stranke, 7 Slovencev in 4 komunisti; o nacijonalni zmagi torej niti sledu.

V *Velem Lošinju, Osoru* in *Nerezinah* je manjšina hrvatska, enako v *Poreču, Motovunu, Vrsaru, Višnjanu, Labinju, Tinjanu, Žminju, Barbanu, Sanvinčentu, Voloskem-Opatiji, Veprincu.*

V *Piranu* večina blokovska, manjšina socijalistiška; v *Bujah* večina laški agrarci, manjšina komunisti; v *Črnem vrhu* večina gospodarski blok, manjšina laški nacijonalci; v *Balu* večina poljedelci, manjšina reformisti.

V vsej *Istri* so čisto *laško nacijonalno* volile v resnici samo te-le občine: *Pomnjan* (Italijanaši pod znanim Bartolićem); *Mali Lošinj*, večina laški demokrati, manjšina nacijonalci; *Cres* nacijonalci; *Novigrad* nacijonalistiški blok; *Pula* nacijonalci, *Vodnjan* večina nacijonalci, manjšina agrarci; skupaj torej *samo 6 občin!*

V *Izoli* je večina ljudske stranke, manjšina komunistiška in so z ljudsko stranko glasovali tudi naši.

V *Kopru* je večina socijalistiška, manjšino komunistiška; v *Umagu* večina socijalisti, manjšina laški nacijonalci; v *Vižinadi* enako.

Goriška

V *Gorici* ima večino «gruppo d'azione» s pomočjo Slovencev, manjšina nacijonalno-liberalni blok.

V *Ločniku* večina pipljevsko-liberalni blok, manjšina komunisti. Od vseh ostalih 18 zgoraj navedenih furlanskih občin sta samo dve, namreč *Muscoli-Strassoldo* in *S. Pier d' Isonzo*, volili izključno nacijonalistiški blok, dočim ima 15 občin blokovsko večino in socijalistiško ali komunistiško manjšino, občina *Capriva* nepolitično furlansko večino in nacionalistiško manjšino, *Lolenje* poljedelsko večino in delavsko manjšino, *Kožbana* pa je volila po «Piccolu» — brezbarvno, to se pravi — *sklenjeno slovenski! Devin* ima italijansko večino in narodno slovensko manjšino.

Med občinami s *socijalistiško* večino je «Piccolo» navedel tudi *popolnoma slovenski Miren* (Merna), ki ima poleg slovenske socijalistiške-komunistiške večine, slovensko narodno manjšino. V furlanskih občinah *Cervignano, Ronchi, San Canziano* in *Staranzano* imajo manjšino nacijonalci, v *Zagraju* komunisti, v *Ajellu* ljudska stranka, v *Fiumicellu* in *Rudi* pa neodvisna lista.

Od 7 furlanskih občin, v katerih ima večino *laška ljudska stranka*, ima samo *Gradež* nacijonalistiško manjšino, vse ostale pa komunistiško.

Izredna «Piccolova» točnost pa se kaže v tem, da je vipavske *Budanje* priteknil k furlanskim občinam in jih dal v roke — *laški ljudski stranki!*

In sedaj na *Krasu!* — Občine *Brje, Brestovica* in *Kopriva* so volile izključno slovensko narodno, a «Piccolo» jih je prištel k *italijanskim občinam!* V *Sežani* je dobila takoimenovana «uradniška» stranka večino le na ta način, da so ponoči k 24 zakonito za to stranko oddanim glasovnicam vtihotapili v zapečateno žaro še 145 glasovnic. Na prvi seji jih je od 15 izvoljencev (med njimi trije komunisti) 11 glasovalo za razveljavljenje volitev, med njimi 8 od 12 izvoljenih na uradniško listo. Takšna je torej «laška» Sežana! — In *Postojna!* Izjava, ki jo je podalo občinsko zastopstvo, kaže pač dovolj jasno, da je postojnska občina v strogo narodnih rokah!

Ostajati nam torej še kraški občini *Nabrežina* in *Mavhinje*. V *Nabrežini* so se združili na strogo gospodarski podlagi Slovenci z že prej v občini nastanjenimi Lahi in so dobili večino v občinskem zastopu, manjšino pa socijalisti. V *Mavhinju* so domači spori pomagali do večine neki italijansko-slovenski zvezi, manjšina pa je slovensko narodna.

Zaključek laškega nacijonalistiškega računa za *Goriško* je torej tak-le: Poleg *Gorice*, ki ima sicer izključno laško zastopstvo, toda ne nacijonalistiškega, pač pa večino, izvoljeno s pomočjo slovenskih glasov, sta samo *2 furlanski občini*, ki imata čisto laško nacijonalistiško občinsko zastopstvo.

Koroško

Ukve so dobile, kakor so jo imele še pod Avstrijo, nemškutarsko-liberalno večino in slovensko klerikalno manjšino. *Bela peč* ima italijanaško-nemško večino in socijalistiško manjšino, *Trbiž* in *Pontabelj* pa laško blokovsko večino in nemško manjšino.

„Nepolitični“ občinski zastopi

Največje «Piccolovo» sleparstvo tiči v navajanju tistih občin, v katerih so bili izvoljeni «nepolitični» občinski zastopi, torej občine, v katerih se je volilo brez cepitve v «stranke». Navaja pa 12 občin na Goriškem, 2 na Koroškem *(Žabnice* in *Lipaljaves)* in 23 na Notranjskem. *Vseh teh 37 občin ima izključno slovensko narodno zastopstvo*, ki že radi tega prav nič ne misli na kako «prijateljsko» sožitje z drugim, laškim plemenom, ker tega plemena v vseh teh občinah ne najdeš niti z lučjo ob belem dnevu! — A da bo statistika popolna, naj še omenim, da je *Naborjet* v Kanalski dolini na Koroškem volil «nepolitično» — nemški!

Končni uspehi laške nacionalne zmage

Čisto laško nacijonalno je volilo od *236 občin* (ni vštetih 10 istrskih in 2 notranjski občini, v katerih volitve še niso bile izvršene) anektiranega ozemlja *samo 8 občin* in sicer *6 v Istri* in *2 v Furlaniji!* Te številke se ne izpremene po volitvah v omenjenih 12 občinah, ker v vseh istrskih občinah vkljub umetni razdelitvi občin v frakcije, dobe manjšino gotovo hrvatski narodnjaki, občini *Dole in Godovič* v idrskem okraju pa brez dvoma čisto slovenski narodni zastop, kakor tudi v *Kilovčah*, kjer volitve niso bile popolne.

Občin *s čisto laško nacijonalistiško večino* je poleg *Trsta: v Istri 15, v Furlaniji 15*, na *Koroškem 2;* skupaj torej *32.*

V 3 istrskih in 8 furlanskih in 1 goriški občini imajo laški nacijonalci manjšino, a samo v eni (Št. Peter pri Gorici) proti Jugoslovanom.

Laška nacijonalistiška zmaga se torej skrčuje na $8 + 32 = 40$ *občinskih zastopov!* In to je potem — *plebiscit za italijanstvo anektiranega ozemlja*, ko so laški nacijonalci od 8 občin, ki jih imajo sedaj izključno v rokah, vseh 6 istrskih imeli v svojih rokah, če ne vseh popolnoma, pa vsaj po večini *že pred svetovno vojno* in so si pridobili sedaj od onih 33 občin, kjer imajo čisto svojo večino, samo 6 istrskih, ki so bile v naših rokah, in še te samo s pomočjo v ta namen prirejenega občinskega reda, a na Goriškem pa s pomočjo naših omahljivcev *Devin* in *Mavhinje*. Nabrežina tu ne prihaja v poštev, ker zveza naših s treznimi Italijani nima nikakšnega nacijonalnega, temveč le gospodarski značaj. V Furlaniji pridobljeni dve občini ne štejeta, in tako se omejuje laška nacijonalna zmaga na *6 hrvatskih, dve slovenski in tri nemške občine*. Vsled krivičnega volilnega reda izgubimo seveda tudi še predvsem buzetsko in pazinsko občino, Kanfanar in najbrž tudi Moščenice in Boljun, ali ne brez naših manjšin, in tako se zviša njihova «zmaga» še za kakih 5 občin, vsega skupaj torej na kakih *16 občin, 13 vzetih nam Jugoslovenom in 3 Nemcem.*

Tak je torej z občinskimi volitvami izraženi — *plebiscit našega Primorja za italijanstvo!* In Italija tudi res verjame, da se naše Primorje plebiscitazno izreklo zanjo!!

Celotni pregled

Občine s čisto jugoslovenskim narodnim zastopstvom (Istra 5, Goriška 77, idrijski okraj 3, postojnski okraj 40, Koroško 2)	127
Občine z jugoslovensko narodno večino (Istra 3, Goriška 18)	21
Jugoslovenske občine s socijalistično ali komunistično večino in narodno manjšino (Goriško: s socijalistično 3, s komunistično 4, s soc.-komunistično 1)	8
Jugoslovanska občina z nemškutarsko večino in jugoslovensko manjšino	1
Jugoslovenska občina s kompromisno slovensko-laško večino in socijalistično manjšino	1
Jugoslovanske občine z laško-nacijonalno večino in jugoslovansko manjšino (Istra 10, Goriška 2)	12
Jugoslovanska občina s popolnoma italijansko-nacijonalnim zastopstvom	1
Mešane občine z laško večino in jugosiovansko manjšino (Istra)	3
Mešane občine brez jugoslovenskega zastopstva	
zastopstvo čisto laško nacijonalno	6
večina laško-nacijonalna	5
večina laške ljudske stranke	1
večina laško-socijalistična	2
večina laško-komunistična	1
večina laška, neopredeljena	1 16
Laške občine s čistim laško-nacijonalnim zastopstvom (Istra 1 Furlanija 2)	3
Laške občine z laško nacijonalno večino (Istra 2, Furlanija 16)	18
Laške občine z večino laške ljudske stranke	8
Laške občine s socijalistično večino	9
Laške občine s komunistično večino	4
Laški občini z neopredeljeno večino	2
Nemška občina z neopredeljenim zastopom	1
Skupaj	236
Občine z neizvršenimi volitvami	12
Število vseh občin	248

A. Ekar.

Politični odmevi.

Angleži in Indija

Po ureditvi irskega vprašanja, ima angleški svetovni imperij še vedno dve točki, ki povzročata londonskim politikom skrbi. Ti dve točki sta Egipt in Indija, ki kažeta mnogo sličnosti v svojem boju zoper angleško oblast.

Angleški politiki uživajo po svetu velik sloves, da znajo z izredno spretnostjo razrešiti najtežje politične probleme, ki se jim stavijo bodisi doma v Evropi, bodisi po kolonijah. Dali so samoupravo južni Afriki, Kanadi, Avstraliji in Novi Zelandiji in spremenili te dežele v dominijone, ki se v lastnem interesu tesno naslanjajo na Anglijo.

Da bi se v slične dominijone preuredila tudi Egipt in Indija, za to so seveda predpogoji nekoliko manj ugodni, kajti dočim so spredaj navedene dežele poseljene z angleškim prebivalstvom ali pa vsaj z evropskimi doseljenci kakor so Buri v južni Afriki in Francozi v Kanadi, pa je prebivalstvo v Egiptu in Indiji domačega rodu, ki je od Evrope različno po jeziku in veri in ji sovražno po tradiciji in današnji mentaliteti. Tu ni pričakovati, da bi se domačni zadovoljili le s samoupravo. marveč postane končni in glavni cilj — popolna samostojnost. Angleži računajo tudi s to možnostjo, zato iščejo n. pr. v Egiptu takega izhoda iz položaja, ki bi dal deželi politično neodvisnost., Angležem pa pridržal gospodarsko in prometno vlado, a v zunanji politiki garantiral tak nadaljni razvoj. da bi ne mogel postati nevaren Angliji.

Indija v svojih težnjah po osvoboditvi še ni napredovala tako daleč, da bi bilo mogoče govoriti o možnosti njih ugoditve ter o sporazumu. Problem bo tu mnogo težji, ker predstavlja Indija neprimerno večje bogastvo in dragocenejšo posest za Anglijo kakor vse druge kolonije. Pri tem pa nemiri v Indiji trajajo neprestano, v hujši ali rahlejši obliki. Indijci organizirajo bojkot angleškega blaga, vrše v vseh oblikah protiangleško propagando, izvajajo popolno pasivno rasistenco o priliki poseta angleškega prestolonaslednika. Dejanski nemiri in neredi izbruhnejo zdaj na tem, zdaj na onem koncu širne dežele.

Te dni se je vršila v angleškem parlamentu zanimiva razprava o indijskem položaju. Nekateri člani so napadali vlado, da je pokazala premalo energičnosti in premalo storila za ohranitev miru in reda ter varnost oseb in imetja. Minister za Indijo, Montague, ki je odgovarjal, je podal v marsikaterem oziru zanimive podatke, braneč stališče vlade. Iz njegovih odgovorov, ki niso očividno imeli namena, prikrivati pravo stanje, je razvidno, da se je položaj res razvil močno v neprilog angleškemu gospodstvu.

Minister Montague je poudarjal, da so napravili poslednji dogodki v svetovni politiki na indijske kroge velik vtis. Govori Wilsonovi o samoodločbi narodov, dogodki o priliki poraza centralnih držav in osvoboditve doslej podjarmljenih narodov, razprav o priliki reševanja poljskega, šlezijskega in irskega vprašanja, vse to je našlo živahen odziv v Indiji, ki je ni mogoče odrezati od vplivov zunanjega sveta. Tudi boljševiki so imeli s svojo propagando dokaj uspeha, to v zvezi s težkim gospodarskim položajem, v katerem se nahaja Indija. V splošnem se nahaja prebivalstvo dežele v velikem siromaštvu, davki so visoki, in cene vsem potrebščinam istotako. Industrija, ki se je v poslednji dobi zelo krepko razvila, je ustvarila maso proletarijata, ki sestoji seveda skoro le iz Indijcev. Boljševikom tedaj ni bilo težko pričeti s propagando. Pri tem so delavske plače nizke in se dvigajo le nesorazmerno; v mezdnih gibanjih pa obstoja težava v tem, da so delavske organizacije še mlade in neizkušene in je vsled tega izdatno težje poravnati spore med delavci in delodajalci.

Vloga Indije med vojno opravičuje pričakovanje Indijcev, da bo tudi njihov glas kaj pomenil ne le pri upravi v Indiji, marveč tudi v tako kočljivih zadevah, kakor je n. pr. razmerje do Turčije, saj priznava sultana dobra petina indijskega prebivalstva — mohamedanci — kot svojega verskega poglavarja.

S tem seveda še dolgo ni izčrpana vrsta vzrokov indijske nezadovoljnosti. Angleška vlada je sicer dobila za svoje zadržanje zaupnico od parlamenta, toda indijski problem ostane in prej ali slej doseže primerno razrešitev.

A. P. Čehov:

Umotvor

Aleksander Smirnov, edinec svoje matere, je stopil v delavnico zdravnika dr. Koseljkova. Nosil je nekaj pod pazduho, kar je bilo zavito v št. 223 «Borznih poročil», in na obrazu se mu je brala zadrega.

«Ah, ljubi mladi mož!» mu je zaklical zdravnik. «No, kako se počutimo? Kaj mi poveste dobrega?»

Aleksander je pomižiknil z očmi, položil roko na srce in dejal z glasom, v katerem je bilo čutiti čustveno razvnetje: «Moja mati Vas pozdravlja, Ivan Nikolajevič, in se Vam najlepše zahvaljuje... Edini sin svoje matere sem, in Vi ste mi rešili življenje... ozdravili ste me nevarne bolezni, in ... oba ne veva, kako naj se Vam zahvaliva.»

«Ah kaj, mladi mož!» ga je prekinil zdravnik, ki mu je bilo že preveč hvale. «Storil sem le, kar bi bil storil vsakdo na mojem mestu.»

«Edini sin sem svoje matere... živiva v skromnih razmerah in Vas za Vaš trud nikakor ne moreva primerno odškodovati, in ... nama je nadvse mučno, gospod doktor vendar pa Vas prisrčno prosiva, mati in jaz ... edini sin svoje matere, da sprejmete v znak hvaležnosti ... to - le tukaj... je zelo dragocen predmet, iz starega brona... redek umotvor.»

«Nimam povoda,» je odvrnil zdravnik in nagubančil čelo. «Čemu to?»

«Ne, prosim, ne zavračajte!» je mrmral Aleksander dalje in odvil zavojček. «Ako odklonite, razžalite mene in mater... Je zelo krasna stvar... iz starega brona... podedovala sva ga po rajnem očetu in ohranila kot drag spomin... Moj oče je kupoval stare bronaste kipce in jih prodajal ljubiteljem... Sedaj nadaljujeva to mama in jaz.»

Aleksander je razvil predmet in ga svečano postavil na mizo. Bil je srednje velik, umetniško izdelan svečnik iz starega brona. Predstavljal je skupino: na podstavku sta stali dve ženski postavi v Evinem kostumu in v položaju, za katerega popis sem premalo drzen, kakor tudi premalo temperamenten. Postave so se koketno smehljale in so sploh tako izgledale, da bi, ako bi ne bile dolžne držati svečnika, skočile s podstavka in uganjale po sobi objestnosti, na katere je celo misliti nespodobno, cenjeni čitatelj.

Ko je zdravnik opazoval darilo, se je počasi čehljal za ušesi, se odkašljal in useknil v resnem pomisleku.

«Da, v resnici je krasna stvar,» je zamrmral, «toda... kako naj se izrazim, nekam nenavadna... premalo salonska... To ni nič več razgaljenje, temveč vrag vedi kaj...»

«Kaj mislite! Zakaj vendar,»

«Hudič sam v podobi kače bi si ne mogel izmisliti kaj frivolnejšega... Postaviti tak izrodek domišljije na mizo, to je nekako skrunjenje vsega stanovanja!»

«Kako čudno naziranje imate o umetnosti!» je užaljeno odgovoril Aleksander. «To je vendar umetnina; le dobro si jo oglejte! Toliko lepote in miline, da napolni dušo čustvo pobožnosti in da je čutiti v grlu bližajoče se solze! Ob pogledu na tako lepoto pozabi človek na vse zemeljsko... Opazujte dobro, kako ginljivo, kako sterično, kako izrazito je vse to!»

«Vse to dobro razumem, dragi moj,» ga je prekinil zdravnik, «toda jaz sem vendar družinski oče; tu pri meni se pode naokoli otroci; tudi dame so mnogokrat tu.»

«Seveda, s stališča velike množice,» je odvrnil Aleksander, «— potem seveda se pokaže ta veleumetniški predmet v drugi luči... Toda bodite vendar vzvišeni nad množico, gospod doktor, in to tembolj, ker bi s svojo odklonitvijo kruto razžalili mene in mojo mater... Rešili ste mi življenje... V zahvalo Vam nudimo zelo drag nam predmet, in... samo žal mi je, da nimate k temu svečniku enačice.»

«Hvala Vam, moj ljubi mladi prijatelj; zelo sem Vam hvaležen; priporočite me svoji gospej materi!... Toda resnično, povejte sami., tu pri meni tekajo naokrog otroci, včasih so tu dame — No, ... sicer pa... naj ostane tu! Z Vami ni možno govoriti!»

«No, tedaj se strinjava,» je odgovoril Aleksander razveseljen. «Le postavite svečnik semkaj, poleg te vaze. Škoda, da manjka enačice! Strašna škoda! Sedaj pa zdravstvujte, gospod doktor!»

Ko je Aleksander odšel, je zdravnik dolgo časa opazoval svečnik, se praskal za ušesom in preudarjal.

«Imenitna stvar, ne morem oporekati,» je dejal sam pri sebi, «in bilo bi škoda vreči jo proč... Z druge strani pa je ne morem obdržati v stanovanju... Hm!... Težka naloga! Komu bi jo mogel podariti? Ali kam bi jo mogel ponuditi kot prispevek v dober namen?»

Po dolgem premišljanju se je spomnil svojega dobrega prijatelja, odvetnika Uhova, kateremu je dolgoval stroške za neko pravdo.

«To je izvrstna misel!» si je dejal zdravnik. «Ker je moj prijatelj, bi mu bilo sitno vzeti od mene denar; tako bo čisto primerno, da mu kaj poklonim. Ponesem mu to šembrano stvar! Dobro se ujema, da je samec in lahkoživec.

Ni dolgo okleval, oblekel se je, vzel svečnik in se odpeljal k Uhovu.

Našel je odvetnika doma. «Dober dan, ljubi prijatelj!» je dejal. «Hotel sem s Teboj govoriti... Prihajam, da se Ti zahvalim za Tvoj trud, moj dragi. Denarja ne boš hotel sprejeti; sprejmi tedaj vsaj to malenkost, ljubi prijatelj... Je nekaj elegantnega!»

Ob pogledu na umetnino se je odvetnik nepopisno navdušil.

«No, to je imenitna stvar!» je vzkliknil smehljajoč se. «Za vraga! Kake domisleke imajo vendar ti vražji dečki, umetniki! Čudovito! Krasno! Kje pa si staknil to mično stvar?»

Ko pa je dal odvetnik svojemu navdušenju na ta način duška, je plaho pogledal proti vratom in rekel: «To svoje darilo vzemi le zopet s seboj, dragi prijatelj! Ne morem ga sprejeti!»

«Zakaj ne,» je vprašal zdravnik prestrašen.

«No, ker... Moja mati pride večkrat k meni, tudi klienti... Tudi pred poslj mi je nerodno.»

«Ne, ne, ne... odklonitj ni nič!» je odvrnil zdravnik z odvračalno kretnjo roke. To bi bila s Tvoje strani nizkotnost! Saj je umetniška stvar... Le poglej, kako ginljivo... kako izrazito... Nobene besede več! Ti me žališ!»

«Ako bi bilo na umetnini vsaj par figovih peres...»

Toda zdravnik ga je še odločneje zavrnil s kretnjo svoje roke in stekel iz Uhovega stanovanja. Zadovoljen, da se je znal darila iznebiti, se je odpeljal domov.

Ko ga ni bilo več, je odvetnik opazoval svečnik, ga občudujoč božal od vseh strani in si, kakor zdravnik, dolgo ubijal glavo, kaj naj stori z darilom.

Prekrasna stvar je, si je mislil pri sebi, in škoda bi jo bilo zavreči; toda neprimerno je, da si jo obdržim sam. Najbolje je, da jo komu podarim ... Že vem, — ta svečnik izročim nocoj komiku Šaškinu. Kanalja ima rad take stvari, in danes je ravno njegova benefična predstava.

Še k blokaški spomenici

Pojav, da se obrača kaka politična stranka na zunanje činitelje po pomoč, je veleznačilen. V šolah smo se že od mladega učili, kako pogubno in sramotno je za državo, kadar se v državljanskih vojnah ene izmed bojujočih se strank obrača na vnanjega sovražnika po pomoč. Kolikokrat smo poslušali vzglede, kako je tak sovražnik res nastopil kot razsodnik, ali hkrati izrabil priliko, da je svojo oblast razširil nad lahkomiselnim narodom. Kdo ni ravno take primere iz zgodovine poslušal s posebnim sočustvovanjem, zgražajoč se nad zaslepljenimi, nad nebrzdanimi političnimi strastmi.

In to pot se hoče pred našimi očmi in na našem lastnem telesu ponoviti tak vzgled. Tu ni mogoče nikako olepšavanje, nikako omiljenje krivde; klic po pomoči od zunaj je definitivna krivda. Nevtralen opazovalec lahko navsezadnje v naših notranjih prepirih stoji zelo blizu Radiću in njegovim; tega koraka jim kot Jugoslovan ne more opravičiti. Na medstrankarskem zborovanju v ljubljanskem Unionu o priliki drugega Karlovega puča na Madžarskem smo čuli energično, iskreno zagotovilo iz opozicijonalnih vrst, da so vsi naši notranji spori tisti trenutek prekinjeni, kakor hitro je treba na zunaj afirmirati državo, nje enotnost in nerazdeljivost. Vnanji sovražnik naj se zaveda, da bomo svoje domače borbe končali sami, zunanji pa skupno in enotno. Tako naziranje nam mora biti direktiva vedno in povsod, blokaški memorandum pa pomeni njega negacijo in popolno nasprotje.

Če si ogledamo blokaški apel na «Evropo» stvarno z ozirom na njegov eventualni efekt, lahko konstatiramo za slučaj, da bi bil adresiran ob prikladnem trenutku na primerno mesto, sledeč položaj. Kakor je vedno bilo v podobnih slučajih, bi mogel imeti uspeh le pri onih državah, ki so nam sovražne ali vsaj neprijazno naklonjene. Lete bi poskušale doseči nam neugodno interpretacijo in navsezadnje intervencijo. Toda danes je čas zato zelo neprimeren; Evropa ima opraviti z mnogimi važnejšimi in resnejšimi problemi. V novi politični ureditvi evropske sredine je ostalo obilo nezadovoljnosti, neuslišanih aspiracij in odbitih narodnopolitičnih zahtev. Ako bi se mednarodni forum hotel pečati z njimi, bi ne kazalo drugega, ko iznova obnoviti vse dolgotrajne procese, ki so se zadnja tri leta obravnavali po pariških konferencah. In to z gotovostjo, da bi se stvar nahajala po preteku novih treh let na istem kot danes, ali še na slabšem. Takih prepirov pa je danes svet sit.

Naša država si je zgradila v Mali antanti krepko oporo in v mednarodni politiki se bo njej prav tako ko ostalima dvema zaveznicama vedno lažje uveljavljati. V tem oziru je zopet ugodno, da imata naši zaveznici iste notranje težave ko mi. V Čehoslovaški, kjer sicer nimajo «balkanizma», in njega «kulturne zaostalosti», se morajo istotako puliti s plemenskim separatizmom, ki vodi prav tako majhno in kratkovidno politiko. Rumuniji dela neprilike podobni partikularizem in ovira konsolidacijo države. Povsod v državah, ki so nastale na podoben način, iz slično sestavljenih delov, se pojavljajo iste težave, iste ovirajoče tradicije suženjske dobe. Vsaka izmed zaveznic bo tedaj dobro poznala in točno ocenila podobne pojave, kakor je Radićev memorandum, in v mednarodni politiki bo v tem oziru lahko Mala antanta postopala po enaki taktiki, dosledno in krepko zastopajoč celokupno in suvereno državno stališče, kakor pač pri samostojnih državah drugače biti ne more.

Dve značilni reminiscenci

Pod banovstvom hrvatskega ljubljenca bana Jelačića je leta 1848. dne 6. avgusta začel izhajati pod uredništvom Kušlana in Krestića politični list «Slavenski Jug» kot demokratično glasilo, ki brani svobodo in jednakost. Da se vidi liberalni duh tega pisanja, priobčujem izvleček iz Kušlanovega članka od 11. oktobra istega leta v 29. številki (pisan pod utisom, ko je Jelačiću banu bilo odvzeto vrhovno zapovedništvo nad vojsko, ki je pomagala udušivati madžarsko pobuno): **«Hoćemo li opet krv našu prolievati, da dignemo pao prestol švabski** (tedaj je Ferdinand pobegnil iz Dunaja, 7. oktobra 1848 že v drugič v Olomuc) **i magjarski, da uzkrsnemo švabskoga cara i magjarskoga** kralja? Ni, nipošto! Cara Ferdinanda neće više posaditi na nemački i magjarski prestol slavenske ruke, **i proklete bile one ruke, koje bi to činile ... a austrijskomu i njemačkomu caru i ugarskomagjarskomu kralju «vječnaja pamjat!»** Tako piše Ivan Miletić v članku knjige: «Hrvati od Gaja do godine 1850, od katere hranim le zadnjih 100 strani in ji pravega naslova niti ne vem.

Te Kušlanove besede naj si danes dobro zapomnijo gospodje okrog Radića in njegovega bloka.

*

Voditelji SLS molče o blokaški akciji, vsaj dr. Korošec se jako previdno izraža in s tem indirektno krije Radića. Onega Radića, o katerem je pokojni škof dr. Mahnič, ko je prišel Radić l. 1893. v Ljubljano se ponujat klerikalcem in iskat podpore za svojo falitno tiskarno, to-le izrekel: «Vi politikarji bi morali tega človeka poznati! To je človek, ki se norčuje iz sv. Rešnjega Telesa, iz prebl. Device Marije, iz Marijinih družb! Brezverec je! Norčuje se iz vsega, kar je svetega! Vi pa se družite in bratite z njim! Kako mu morete sploh kaj zaupati?» («Čas», 15. letnik, str. 251. P. L—k.

Nemška stranka v Jugoslaviji

Nova nemška stranka se je vrgla prav živahno na delo in snuje povsod svoje organizacije. Stranka hoče združiti v svojih vrstah vse, kar je nemškega v naši državi in to organizirano nemško moč pokazati tudi v volitvah ter na politični pozornici v Beogradu.

Gibanja se udeležujejo seveda tudi Nemci iz Slovenije, upajoč, da jim prinese in vrne marsikaj, čemur so se morali odreči, odkar so izgubili z razpadom Avstrije vlado iz rok. Ravno s te strani je stvar interesantnejša in vredna, da si jo ogledamo bližje.

Po najnovejšem ljudskem štetju v januarju 1921. leta je v vsej Jugoslaviji 503.000 Nemcev. — Ta polmilijonska nemška manjšina se sestavlja iz 323.000 Švabov v Vojvodini, iz 122.000 Nemcev v Hrvatski - Slavoniji in pa 39.631 Nemcev v Sloveniji; ostanek tvorijo neznatni drobci po Bosni - Hercegovini (16.000), Srbiji (6000) itd. V poštev prihajajo tedaj le prve tri imenovane pokrajine, ki bi mogle dati po novih ustavnih določbah kakih deset nemških poslancev v narodno skupščino. To sicer ni veliko število, toda pomisliti moramo, da bo štela nova skupščina sploh malo poslancev, in bo vsled tega pomen vsake, tudi manjše skupine večji.

Ker biva pet šestin vseh jugoslovanskih Nemcev v Vojvodini, v Sremu in bližnji Slavoniji, je gotovo, da se bo nahajalo težišče nemške politike v tem delu. Težnje vojvodinskih Nemcev, ki bivajo tudi najkompaktneje, bodo za nemško politiko merodajne. Ravno ti Nemci pa doslej v politiki niso nikdar nastopali kot posebna politična skupina. Na Ogrskem pod šovinistično peštansko vlado ni bilo dobro igrati narodno politiko nemadžarskim narodnostim; zato pa tudi narodnopolitične stranke niso pri nobeni narodnosti prosperirale, ne glede na nedemokratičen volilni red. Narodnosti so po ogromni večine volile po madžarskih političnih strankah, katerim so se prilagodile. Tako tedaj Nemci prvikrat nastopajo z organiziranjem posebne narodne stranke.

Dalje je znano, da se tendence vodilnega lista vojvodinskih Nemcev «Deutsches Volksblatt» ne obračajo toliko proti Srbom kot proti Madžarom. Oni sicer zahtevajo, da jim da in dopusti država šole v nemškem jeziku ter da jih v polni meri vpošteva kot enakovredne državljane, toda sicer pa se obračajo proti Madžarom in pa onim Nemcem, ki hočejo še nadalje ostati pod madžarskim političnim in kulturnim vodstvom in hoditi z madžarsko irredentistično politiko ista pota. Takih Nemcev je še obilo in veliko vprašanje je še, če se bo res posrečilo skupni nemški politični stranki, združiti vse vojvodinske in slavonske Nemce.

Vojvodinski Nemci ne morejo igrati nikake nemške irredentistične politike. Na združenje z Nemčijo oni ne morejo misliti, njih življenjska naloga je, sprijazniti se z vsako vlado, pod katero jih zanese usoda. Zato so se izrecno postavili na zakonito stališče obstoječe države in dinastije. V koliko si žele nazaj pod Madžare, je drugo vprašanje; kako močna je v tem oziru politična konservativnost, bomo imeli priliko videti pri njihovem bodočem političnem nastopu. Naposled je še značilno, da so se izrekli za centralistično urejeno državo, kar je tudi zelo umljivo.

Nasproti temu so naši Nemci napram državi v drugačnem položaju. Dalje oni niso pravi potomci nemških kolonistov, marveč pretežno germanizirani Slovenci. Če izvzamemo peščico Kočevarjev in onih par vasi v Apaški kotlini, so to ostanki nemških gnezd po naših mestih, ki bodo v kratkem povsem izginili. Da bi mogli misliti na obnovo nekdanjih vladajočih pozicij v teh mestih, je izključeno.

Težnje naših in vojvodinskih Nemcev so torej povsem različne. Ker pa slednji nastopajo politiko realnosti in praktičnih koristi, da bi se zavzemali za utopistične zahteve naših Nemcev, ki bodo ostali njihov privesek brez posebnega vpliva in koristi.

Naši domači problemi

Najnujnejše železniške gradbe

Med najnujnejšimi železniškimi progami, ki se že grade, ali pa se vsaj nemudoma prično graditi, spadajo v Sloveniji proga Ormož-Ljutomer-Murska Sobota, v Hrvatski Gospić-Knin in v Srbiji zveza Užice-Vardište, proga Niš-Knjaževac in polaganje ozkega tira na že obstoječi normalnotirni železnici med Paraćinom in Stalaćem.

Za Mursko Soboto bi bila sicer najkrajša in najcenejša železniška zveza na Dolnjo Lendavo, ker je med obema krajema teren popolnoma raven in bi vrhu tega ne bilo treba nikakih mostov, vsaj ne znatnejših. Toda ta proga bi ostala periferna. Sobota pa rabi predvesm zvezo na Ljutomer in odtod na Ormož. Oddelek med slednjima dvema krajema je itak potreben, da se zveže sedaj slepa proga med Ljutomerom in Gornjo Radgono z dravsko železnico. Tudi tu ne bo posebnih terenskih težkoč, razen na Muri, kjer je potreben most, in to dokaj širok, ker Mura pogostoma poplavlja svojo bližino, in pa da bo treba v krajšem predoru prevrtati razvodni hrbet med Muro in Dravo južno od Ljutomera. Nova železnica bo tudi oživila mirujočo progo iz Murske Sobote na Hodoš na severovzhodni meji Prekmurja.

Proga iz Vardišta na Užice ima premagati velike terenske težkoče, ker se med tema krajema nahaja dosti visoko in široko razvodno hribovje med Drino in Zapadno Moravo. O važnosti te zveze je bilo že dovolj pisanja; po njej bo mogoč prvi in edini direktni železniški stik med Bosno in srednjo Srbijo. Še posebno važnost pa dobi ta proga, ko bo položen ozki tir tudi na odseku normalne glavne proge med postajama Stalać, kjer se odcepi ozkotirna užiška proga od glavne, in Paraćin, kjer pričenja istotako ozkotirna vzhodnosrbska železnica, ki vodi do Zaječara, v katerega bližini se nahajajo izdatni premogovi in bakreni rudniki. Tako bo mogoče transportirati blago iz vzhodne Srbije v sredino Bosne in v jadranska pirstanišča — brez zamudnega in dragega prekladanja.

Istotako velike važnosti je tudi izgradnja proge Niš-Knjaževac. Ta je normalnotirna; pred vojno je bila že skoro popolnoma dograjena, a za okupacije so jo Bolgari temeljito razdejali, tako da so morali povečini delo pričeti znova. Proga Niš-Knjaževac je en del železnice, ki vodi dalje skozi Zaječar na Negotin in Prahovo ob Donavi.

Vezala bo tedaj Niš in osrednjo Srbijo direktno z Donavo, kar je imelo v starem političnem stanju vzpričo zveze z Rusijo velik političen in vojaški pomen, — saj je bil ta odsek le del takoimenovane Jadranske železnice, ki bi vezala Donavo preko Niša in Kosova z Adrijo v bližini Skadra in Drača. Danes si prometno ministrstvo obeta od njene dograditve sanacijo prometne krize v Srbiji; po njej bo namreč mogoče dovažati premog, ki ga je ob tej progi, zlasti v bližini Knjaževca ter omenjenega Zaječara obilo in to zelo dobre kakovosti. Vsekakor ne bo več potrebno ovirajoče prekladanje in mnogi premogovniki, ki so se doslej spričo slabe zveze le malo izrabljali, bodo lahko povišali svojo produkcijo.

Nemška samovoljnost

Maribor, 17. januarja.

Kmalu bodo tri leta, odkar se je posrečilo naši delegaciji v Parizu priboriti nam našo mejo do Mure. V zmislu mirovne pogodbe je naročil avstrijski «Staatsamt für Justiz» tudi sodiščem v Cmureku in Radgoni, naj se vzdržujejo vsakega nadaljnega poslovanja v onih zemljiških knjigah, ki se tičejo občin, ki pripadejo Jugoslaviji in da naj pripravijo vse potrebno, da se te knjige z vsemi spisi vred čim prej izroče pristojnim sodiščem Jugoslavije.

Kljub opetovanim urgencam z naše strani pa sodišči v Cmureku in Radgoni tega naloga ne izvršita. Še več. Odvetnik dr. König v Cmureku je imel celo drznost razglasiti v prizadetih naših občinah, da razume on slovensko in da izvede vsa zemljeknjižna dejanja, ker so knjige še v Cmureku in v Radgoni. Naši državljani sledijo res temu vabilu, dr. König in drugi delajo pogodbe in sodišči v Cmureku in Radgoni vpisujeta zemljeknjižna dejanja naprej.

Posledica tega samovoljnega brezpravnega postopanja bo v teh slučajih občutna škoda naših državljanov, ki bodo morali trpeti še enkrat vse stroške zemljeknjižnega urejevanja. Na drugi strani pa si iščejo prebivalci teh krajev, posebno sovražniki Jugoslavije, še vedno svojo pravico v Nemški Avstriji, sodnije sodijo tam naprej ter vzdržujejo na ta način namenoma med ljudstvom mišljenje, da še vprašanje naše meje ni urejeno in da so še vedno nade, da pripade takozvana Apaška kotlina še enkrat k Nemški Avstriji.

Pa neglede na to je nemogoč vsak realni kredit prizadetim posestnikom in veska pravilna in varna kupčija s posestvi. To je tem bolj obžalovati, ker so vsled tega prizadeti skoraj samo naši ljudje, ki nakupujejo posestva od Nemcev, ki se selijo v Nemško Avstrijo.

Še hujše pa bo zadelo te ljudi, ko se bo končno potrudila finančna oblast predpisati jim redne davke. Dočim kaže ta oblast drugje včasih neverjetno iznajdljivost, pušča tukaj kar cele okraje že skozi tri leta neobdavčene. Posledica tega ni samo, da se nabira za te ljudi avtomatično velik dolg državi, marveč da tudi občine ne morejo izpolnjevati svojih dolžnosti ker seveda ne prejemajo nikakršnih doklad.

Ureditev teh razmer je zato nujno potrebna in bi se morala naša vlada z vso resnostjo posvetiti temu vprašanju.

Zdaj, ko se v Beogradu pogajajo naši in avstrijski gospodarski zastopniki, zahtevamo, da se tudi to vprašanje spravi v razpravo.

Crnogorski odmetniki

Beograd, 17. februara.

Pitanje odmetnika u Crnoj Gori još nije skinuto s dnevnoga reda naše javne sigurnosti. I ako je broj odmetnika u posljednje vreme veoma reduciran, ipak ima još nekoliko njihovih grupa, koja se još kreću po Crnoj Gori i zadaju posla državnim vlastima i brige putnicima. Dok je prošle godine sigurnost bila najgora u okrugu nikšićkom, sada je akcija odmetnika zapažena naročito u okruzima Podgorice i Cetinja. U okrugu nikšićkom u plemenu Drognjaka poznata je za sada samo družina odmetnika Bašovića koji se sa sedam do osam ljudi kreće po selima i povremeno vrši napadaj na putevima u cilju proste pljačke. Ranije je u nikšićkom okrugu bila i družina Gjure Todorovića, koja je bila čista agentura Plamenčeve akcije u Italiji. Za sada se nezna, šta je s njime bilo, jer se u posljednje vreme njegovi napadi ne zapažaju. On je izvršio nekoliko ubijstava političke prirode i iz osvete.

Na liniji izmedju Podgorice i Cetinja operiše Vuk Stojević sa družinom od sedam do osam ljudi. I ako je odbor za jedinstvo u Crnoj Gori upotrebljavao u početku Stojevića čak i za svoj organ, u posljednje vreme on je običan zločinac, i misli se, da je on izvršio otimanje onih dviju i pol milijuna u prošloj godini.

Jedna nova originalna vrsta odmetništva u Crnoj Gori predstavljena je u akciji dr. Vukašina Markovića, koji je rodom iz sela Stijena iz plemena Pipera. On je u Rusiji završio medicinu i veterinu. Poznato je, da je pre tri mjeseca otišao u goru sa preko stotina ljudi, objavljujući da će vojevati za dolazak sovjetskog režima u Jugoslaviji. Najveći deo njegove družine predao se vlastima ili ga napustio i vratio se kućama. Sada on sa dva do tri čovjeka cirkuliše noću po selima, a po danu je skriven. Izgleda, da se ljudi iz ove njegove pratnje menjaju. Kako je doktor medicine i veterine, to čini usluge seljacima, lečeći bezplatno i ljude i stoku. Usljed toga izgleda, da ga crnogorski seljaci čuvaju i kriju. Inače tvrdi se, da je veoma obazriv u kretanju i veoma demagog u odnošaju prema seljacima, živeći veoma prosto i starajući se, da što manje dosadjuje. Inače on i njegova družina do sada nisu izvršili nikakvo ubijstvo.

Radi koncentrisanja rada na gonjenju odmetnika u Crnoj Gori ministarstvo unutrašnjih dela uputilo je tamo inspektora Božovića, koji je i sam Crnogorac iz Pipera, i koji će imati kao isključivu dužnost održavanje veze sa svima organima Javne Bezbednosti i metodičan rad na suzbijanju ove opake bolesti socijalne kod naših Crnogoraca.

Poznavajući g. Božovića kao odličnog rodoljuba i energičnog činovnika, nadamo se, da će on svojom aktivnošću i svojim taktom doprineti, da se Crnogorci okane ovih nedostojnih profesija i da će mir u Crnoj Gori služiti za primjer i ostalim našim pokrajinama.

Rečeno, storjeno. Zvečer je bil skrbno zavit svečnik izročen komiku Šaškinu. Ves večer so drveli gospodje v komikovo oblačilnico in občudovali darilo; ves čas se je razlegalo v oblačilnici vzhičeno vzklikanje in rezgetajoč smeh. Ako je prišla k vratom kaka igralka in vprašala: «Ali morem vstopiti?» je komikov hripavi glas takoj odgovoril: «Ne, ne, ljuba tovarišica, nisem oblečen!»

Po predstavi je komik skomiznil z rameni, raztegnil roke, ne vedoč, kaj naj stori, in dejal: «No, kje naj sedaj pustim priskutno stvar? Tudi v moje zasebno stanovanje prihajajo včasih igralke! To ni fotografija. V mizni predal je ne morem skriti!»

«Prodajte jo vendar, gospod Šaškin!» mu je svetoval brivec, ki ga je zopet napravil v civil. «Tu v predmestju stanuje ženska, ki kupuje stare bronaste kipe... Peljite se tja in vprašajte po gospej Smirnovi. Pozna jo vsakdo.»

Komik ga je ubogal... Nekaj dni nato je sedel zdravnik dr. Košeljkov v svoji delavnici. Položil je prst na čelo in premišljal o žolčni kislini. Nenadoma se vrata odpro in brzo stopi v sobo Aleksander Smirnov. Njegov obraz se je smehljal, da, kar žarel je, in vse njegovo vedenje je pričalo, kako srečen da je. V rokah je držal nekaj zavitega v časopis.

«Gospod doktor!» je začel brez sape. «Predstavljajte si moje veselje! V Vašo srečo nam je uspelo, dobiti enačico k Vašemu svečniku!... Mati je tako srečna radi tega! Edini sin svoje matere sem... Rešili ste mi življenje...»

In tresoč se od prekipevajoče hvaležnosti je postavil Aleksander svečnik pred zdravnika. Zdravnik je odprl usta in hotel nekaj reči; a rekel ni ničesar: jezik mu je bil ohromel.

André Lichtenberger:

Trott in muha

(Iz francoščine prevel P. V. B.)

Trott začuti naenkrat v sebi strašno praznoto. Oh, kako je lačen! . . . K sreči je njegova skodelica mleka pripravljena . . . Trott prime svojo skodelico z obema rokama. Dvigne jo in hoče piti . . . A glej, v sredi mleka je muha.

Trott odneha užaljen. Ta je lepa. Sladkosnedna grdoba! Kdo ji je dovolil piti Trottovo mleko? Utonila bo in ne bo ga okradla.

Kako izgleda preplašeno, ta muha! Obupno pregiba nožice in skuša udarjati s perutmi, a se ji ne posreči. Vsak gibljaj jo potopi globlje . . . Kmalu bo končano.

Uboga muha! Slednjič je to zelo huda kazen. Trott ji pomoli žlico: «Splezaj gor in idi!» A muha je popolnoma izgubila glavo. Mesto da bi se približala, se oddaljuje. No, torej dobro! . . . Tem slabše za njo!

Ne! Nenadoma občuti Trott neizmerno pomilovanje. Ali ni bil on sam vse zadnje dni malo tako kot ta uboga muha, ko se je premetaval v vročici, ko je odrival svojo mamo in sestrico. Ta skodelica mleka je za muho grozno morje, v katerem se bo potopila, nekaj kakor ono strašno črno, kamor se je bližal Trott.

Trott sledi muhi z žlico. Ali je ne bo nikoli mogel doseči? Nožice migajo manj. Oh, vendar ne bo umrla? Trottu se zdi, kakor če bi bil spet sam moral zboleti . . .

Slednjič se muha vlovi na žlici in Trott jo izlije z mlekom na mizo iz pločevine. Žalibog, ali morda ni prepozno? Prav žalostno leži na eni strani, peruti so zalepljene, nožice se ne gibljejo več, leži kot košček cunje. Izgleda zadušena, utopljena, čisto mrtva. Trott jo dregne od strani z žlico, prav nalahko. Piti pozabi. Gleda jo nemirno. Nič se ne premakne. Mrtva je.

Ne! Je-li res mogoče? Glej, ena nožica se slabo giblje. Potem pa nič. Ah, poglej dve! Drgne jih eno ob drugo. Nato si pa takoj obriše lice. To je res snažno, gospa muha! Z velikim naporom se osvobodi tretja in se vleče po treh nožicah. No, sedaj gre pa stvar hitro. Četrta je tudi že prosta in nato še obe zadnji. Samo peruti še niso v redu. Kaj pomaga, da si jih gladi, čisti in drgne z nožicami: nočejo se razlepiti. Vendar bi človek rekel, da ena . . . Naprej! Pogum! Že gre. Začuje se značilni zzzon. Desna perut je prosta; leva perut je še smolena, a ne za dolgo. Začne se premikati, premikati . . . Zzon . . . Obe sta spet v redu. Muha se važno sprehaja gor in dol. Teka sem in tja, se ustavlja in spet gre naprej, kakor bi iskala prav hitro nekaj zgubljenega, zdaj tu, zdaj tam, nato spet tu. In naenkrat, pfttt, odletela je!

Lahko bi rekla hvala. Trott je malo užaljen. A vkljub temu je zelo zadovoljen.

(Iz romana «Mon petit Trott».)

Prvi egiptologi

«Neue Züricher Zeitung» od 7. t. m. je objavila feljton: «Hundert Jahre Hieroglyphenforschung», v katerem razpravlja o egiptologiji in o osebah, ki so dale raziskovanjem o hieroglifih trdno podlago. To podlago je dal prvi leta 1822. francoski raziskovalec Champollion, kateremu se je posrečilo ugotoviti karakter egiptskih hieroglifov, spodboden po znanem kamenu, ki ga je našla Napoleonova ekspedicija leta 1799. in ki vsebuje napis v treh jezikih. Jeanu Francois Champollionu se je posrečilo, da je leta 1808. kot 18 letni profesor stare zgodovine v Grenoblu te napise popolnoma prestavil in pojasnil. Že kot otrok je Champollion obvladal koptski in abrabski jezik. Leta 1814. je izdal znamenito delo: «O geografskih imenih starega Egipta». Leta 1819./1820. je izdal «Knjigo mrtvih», poldrugo leto pozneje pa znanstveno delo: «Précis du Système Hiéroglyphique». Leta 1826. je postal konservator egiptskih starožitnosti v Louvru ter se napotil v raziskovalne svrhe v Turin in Egipt. Umrl je leta 1832.

Počasi so tudi Nemci prišli za Francozom Champollionom in za Angležem Youngom. Ustanovili so leta 1863. «Časopis za egiptologijo», a se bavili zgolj z Champollionovimi raziskovanji.

Kot egiptolog je doslej najbolj zaslovel Grk Gaston Maspero, organizator svetovnoznanega muzeja v Kairi.

Champollionova zasluga pa je, da je odkril zlati ključ še davno ne izčrpanega zaklada. P. L—k.

SHACKLETONOV NAMESTNIK.

Po smrti Ernesta Shackletona, slavnega raziskovalca južnega tečaja je prevzel vodstvo angleške ekspedicije na južni tečaj Frank Wild, ki potuje sedaj že četrtič v antarktične kraje. Prisostvoval je Scottovi ekspediciji od leta 1901—1904, se udeležil prve Shackletonove ekspedicije od leta 1907—1909. ki je prispela na severni tečaj in spremljal je fizika dr. Douglasa Mowsona na dvoletnem potovanju, katero je opisal potem v delu «Življenje in smrt na južnem tečaju». V tej ekspediciji je bil Wild vodja oddelka, ki je fotografiral vse zanimivosti. V drugi Shackletonovi ekspediciji, ki je krenila na potovanje l. 1914. in se potem ponesrečila je bil Wild skupno s svojim bratom eden od onih, ki so bili cele štiri mesece zaprti na negostoljubnem otoku «slonov» v Vedelskem morju. Tedaj mu je bilo poverjeno vodstvo tega oddelka, ki ga je po velikih naporih rešil v zadnjem trenutku s pomočjo male kitajske ladje.

Socialna politika

Kredit za bolnice

Po poročilih iz Beograda je ministrstvo narodnega zdravja zahtevalo v finančnem odboru vsoto 4,500.000 dinarjev za najnujnejše potrebe prečanskih bolnišnic, ki se nahajajo v kritičnem položaju. Finančni minister pa je pristal na to, da se da ministrstvu narodnega zdravja na razpolago vsoto 1,700.000 dinarjev, ki naj se porabi za prehrano, razsvetljavo in kurjavo. Poročevalec ministrstva narodnega zdravja je na to izjavil, da se s to vsoto ne bo dala odpraviti kriza naših bolnišnic.

Vsak državljan se zaveda, da mora država v teh težkih časih šteditи na vseh koncih in krajih, vsak dober državljan zaradi tega z veseljem pozdravlja namero vlade, pričeti s štedenjem. Naravno je, da mora vlada začeti šteditи tam, kjer je mogoče in kjer štedenje ne bo zapustilo trajnih kvarnih, nepopravljivih posledic. S tega stališča je treba presojati tudi zmanjšanje, oziroma restringiranje kreditov za bolnišnice.

V našem časopisju se je pred nedavnim pojavil glas o kritičnem položaju bolnišnic v Sloveniji. Časopisna poročila so bila žalibog popolnoma osnovana. Z dosedanjimi krediti je vzdrževanje bolnišnic v Sloveniji postalo nemogoče, položaj je tako težak, da se mora od dne do dne krpati in mašiti nastajajoče vrzeli. Obratovanje naših bolnišnic se more vzdrževati le od dne do dne in pod sedanjimi pogoji se lahko dogodi v najkrajšem času, da bo treba en del bolnišnic zapreti ali pa sprejem bolnikov omejiti na eno tretjino. Položaj je resen, je obupen. Katastrofalno slabo finančno stanje naših bolnišnic je znano tudi širšim krogom, čeravno se o tem ni oficielno poročalo. Javnost je sedaj prvič poučena o nevarnosti iz poročila, ki ga je podal zastopnik ministrstva narodnega zdravja v finančnem odboru.

Podrobnosti o stanju naših bolnišnic mi ni treba navajati; o pomanjkanju premoga, o nedostatkih ali celo manjkajočih lečilnih sredstvih, o nezadostnih prostorih, o prenapolnjenosti itd. nočem govoriti. O vsem tem je ministrstvo narodnega zdravja dobro informirano in od tega ministrstva je informiran tudi finančni odbor. Zdi se mi pa vendar potrebno, da s strokovnega stališča osvetlim nekoliko celo zadevo. V zdravstvenih stvareh se mora predvsem slišati glas strokovnjakov. Zdravniki smo stali od početka naše države na stališču, da se mora javno zdravstvo izključiti iz strankarskih bojev, da se mora naša javna sanitета vedno ravnati samo po strokovnih principih. Tudi sedaj, ko se bo v javnosti razpravljalo kritično stanje naših bolnišnic, naj v prvi vrsti govore strokovnjaki ter naj se kriza bolnišnic ne potegne v strankarske boje.

Z ozirom na zadnje poročilo iz finančnega odbora nastane vprašanje, kakšne posledice bo imel na narodno zdravje propad naših bolnišnic, ki je po izjavi poročevalca ministrstva narodnega zdravja neizogiben.

Važnost narodnega zdravstva obstoji v njegovi socialni funkciji. Ljudje so narodni kapital in javne zdravstvene naprave so dolžne čuvati in množiti ta kapital. Mislim, da mi danes ni treba klicati na pomoč različnih medicinskih in narodno-gospodarskih kapacitet, da potrdijo ta izrek, dandanes mora biti že vsakdo prepričan o resničnosti tega stavka. Bolnišnice so centrum zdravstvenega delovanja, brez njih je nemogoča profilaksa kužnih bolezni, brez njih je nemogoča obramba proti tuberkulozi, brez njih je nemogoča obramba proti tuberkulozi, brez njih je brezuspešen boj proti spolnim boleznim, brez njih je iluzorično zatiranje raka, brez njih je nemogoča organizacija sanitetne službe po deželi in po mestih. Zaradi te izredne važnosti bolnišnic kot središč in žarišč za celokupno sanitarno delovanje pomeni *propadanje bolnišnic obenem tudi propadanje vsega narodnega zdravstva.*

Na tej žalostni poti navzdol se nahajamo sedaj, ako v pravem času ne ustavimo propadanja bolnišnic. S propadom bolnišnic mora propasti vse javno zdravstvo. Ako iz dobro dotiranih bolnišnic ne bodo več prihajale pobude za zatiranje spolnih in kužnih bolezni, ako bolnišnice ne bodo mogle več dajati znanstveno utemeljenih in praktično prelzkušenih metod za pobijanje socialnih bolezni, se bo kot naravna posledica pojavila desorientiranost, neznanstvenost, površnost, nesigurnost, šarlatanstvo in kurfušerija izven bolnišnic v vseh panogah javnega zdravstva. Narodni kapital — ljudstvo — bo utrpelo škodo, ki se ne bo mogla kmalu popraviti. Bolnišnice se morajo ohraniti kot forum, ki je sposoben dajati smernice vsemu stremljenju na javnozdravstvenem polju, ki je sposoben kritično ločiti dobro od slabega, ki je in mora biti regulator vsega zdravstvenega delovanja. Da pa morejo bolnišnice vršiti te svoje eminento socialne naloge, jim je treba dati na razpolago dovoljnih sredstev. Odtegniti bolnišnicam sredstva pomeni toliko kakor odreči pomoč javnemu zdravstvu sploh.

Finančno nezadostno podprte bolnišnice so propast sanitete. Nevarnost v zgoraj označenih smereh je zlasti pri nas velika, ker nimamo še svojih popolnih medicinskih fakultet in pa ker smo po prevratu že itak precej nazadovali v sanitarnih stvareh. Naše bolnišnice bi morale od prevrata sem prevzeti vse one naloge, ki so jih do tedaj vršile bolnišnice in klinike, ki so sedaj izven naših meja in zaradi tega za nas brezpomembne. Na to dejstvo sem že večkrat opozarjal. Toda tako dvignenje nivoja naših bolnišnic je bilo do sedaj nemogoče, ker bi zahtevalo preogromne finančne žrtve. Sedaj bi pa morali skrbeti vsaj za to, da se naše bolnišnice obdržijo na onem nivoju, na katerem so bile pred prevratom. Ako pa finančni minister odklanja tudi kredite v tej meri, potem je propad neizbežen.

Štedi naj se tam, kjer se ni bati od štedenja trajnih nepopravljivih posledic. Gotovo je, da bi štedenje pri bolnišnicah prineslo s seboj trajno škodo na ljudskem zdravju. Želeti bi bilo, da finančni minister revidira svoj sklep in da dovoli za bolnišnice one kredite, katere je ministrstvo za narodno zdravje zahtevalo. Le tako se rešimo zdravstvenega propada.

Prof. dr. Zalokar,
pred. pokr. zdravstvenega odseka.

Borba državnih uslužbencev v Primorju

Trst, 16. februarja

Boj, ki ga bijejo državni uslužbenci v Primorju za izboljšanje bednega gmotnega položaja, stopa v odločilni štadij. Dočim je uradništvo doslej skušalo doseči izboljšanje potom resolucij, peticij ter intervencij in javnih shodov, je sedaj začelo nastopati z javnim pouličnim apelom na meščanstvo.

In glejte!

Te dni so nalepljeni po tržaških uličnih vogalih lepaki s tako-le vsebino:

«Državljani! Državni nameščenci v Julijski Benečiji že tri leta preživljajo v najhujši bedi. Vsi dosedanji miroljubni poizkusi niso mogli omehčati vlade, da bi opustila svojo sistematično nepopustljivost.

Vlada jemlje svojim nameščencem v teh pokrajinah njihovo borno stalno bivališče in se ne odloči, da bi jim likvidirala začasna nakazila na uradniško reformo, ki jih dobivajo državni nameščenci v starih pokrajinah že od dne 1. marca 1921.

Vlada primenjuje v starih pokrajinah veljavne odredbe glede stanarine, pristojbin itd. in ne dá svojim nameščencem gmotnega izenačenja.

Državljani! Državni nameščenci, razcapani, sestradani, ne morejo več dolgo prenašati muk, ki jim jih zadaja nizkotna vladna špekulacija, in da se izognejo vsakemu napačnemu tolmačenju spontane impulzivne akcije, ki bi mogla izbruhniti danes ali jutri vsled njihovega pač razumljivega in upravičenega ogorčenja, naznanjajo poštenim ljudem zneske, ki jih bodo še ne izenačeni državni nameščenci od 1. marca 1921. dalje prejemali kot mesečno plačo z draginjsko doklado vred.

Ravnatelj pomožnih uradov (VIII. č. r.), 30 let službe, samec, 575 lir.

Računski svetnik, 25 let službe, samec, 644 lir.

Tehniški uradnik IX. č. r., 11 let službe, oženjen, 504.20 lir.

Računski uradnik X. č. r., 9 let službe, oženjen, 1 otrok, 441.45 lir.

Pisarniški uradnik X. č. r., 17 let službe, oženjen, 2 otroka, 492.35 lir.

Pisarniški uradnik X. č. r., 13 let službe, samec, 397.— lir.

Pisarniški uradnik XI. č. r., 12 let službe, oženjen, 3 otroci, 429.25 lir.

Pisarniški uradnik XI. č. r., 12 let službe, oženjen, 1 otrok, 345.75 lir.

Pisarniški uradnik XI. č. r., 11 let službe, samec, 397 lir.

Oficijant, 15 let službe, oženjen, 345.35 lir.

Pristaniški krmilar, 36 let službe, oženjen, 1 otrok, 383.90 lir.

Pristaniški pilot, poduradnik, 22 let službe, oženjen, 313.15 lir.

Pristaniški pilot, poduradnik, 19 let službe, oženjen, 2 otroka, 343.80 lir.

Pristaniški pilot, poduradnik, 17 let službe, oženjen, 5 otrok, 393.35 lir.

Finančni sluga, 20 let službe, oženjen, 3 otroci, 336.15 lir.

Finančni sluga, 18 let službe, oženjen, 2 otroka, 302.70 lir.

Finančni sluga, 15 let službe, oženjen, 256.25 lir.

Finančni sluga, 10 let službe, oženjen, 203.95 lir.

Pristaniški pilot, 14 let službe, oženjen, 244.15 lir.

Pristaniški pilot, 9 let službe, oženjen, 2 otroka, 277.10 lir.

Pristaniški pilot, 10 let službe, samec, 205.10 lir.

Začasni sluga, 2 leti službe, samec, 173.75 lir. Osrednji odbor.»

V teh plačah so že vštete draginjske doklade. Da se pravilno oceni te prejemke, je treba še vpoštevati to-le: Stanovanj z dvema sobama in kuhinjo v Trstu sploh ni dobiti. Najemnina za taka stanovanja je okoli 70 lir mesečno in imajo hišni lastniki pravico, da do prihodnjega leta zvišajo stanarino vsega skupaj za 25 odstotkov. Stanovanja s tremi sobami in pritiklinami stanejo okoli 100 lir mesečno in več. Mesečno sobo je težko dobiti izpod 75 lir, in to samo v zunanjih ali zanemarjenejših mestnih predelih. V boljših ulicah stane mesečna soba najmanje 150 lir, s prostim vhodom tudi 200, 250, 280 do 300 lir.

Cene živilom so takšne-le: Govedina od 6.40 do 16 lir; teletina od 10 do 24 lir; kruh 1.90, 2, 2.40 lir, bela moka 4 lire (najfinejša se more dobiti le pod roko, za znatno višje ceneh; polenta 1.60 lir, krompir 1 liro, fižol 2.80 do 4.50 lir, riž 2.40 do 3.60 lir, testenine 2.80 do 4 lire, sir 18 do 24 lir, kranjske klobase 2.50 do 2.60 lir (v gostilni 3 lire), hrenovke 1.60 lir, gujat 30 lir, prekajena trebušina 16 lir, slanina 8 do 11 lir, svinjska mast 12 lir, olje 7.20, 8.60, 10 in 12 lir, najfinejše oljčno 20 lir, sladkor 6.50 do 7.50 lir, kava 18 do 25 lir, vino, vipavsko belo, črno istrsko 4.80 lir liter, teran 6.80 in 7 lir liter, pivo 3.60 in 4.40 lir liter, obleka najslabša 300 lir, srednje dobra 450, dobra obleka 600 do 800 lir.

Gospodarska vprašanja

Davek od deklarativne vrednosti blaga

Glasom posebnega odloka finančnega ministra, ki datira še iz leta 1920., morajo carinarnice od vsakega uvozničarja ali izvozničarja razven carinskih pristojbin zahtevati še 2% davek od deklarirane vrednosti uvoženega ali izvoženega blaga.

S tem davkom si je hotelo finančno ministrstvo predvsem zasigurati davek od nelegitimnih in neprotokoliranih trgovcev, ki so v naši kraljevini prevzeli znatni del posebno izvozne trgovine; na drugi strani se na ta način omogoči obdavčenje tudi vseh inozemskih trgovcev, ki se bavijo z uvozno ali izvozno trgovino v naši državi; končno se s tem davkom vodi natančna kontrola o pravočasnem plačevanju direktnih davkov naših protokoliranih trgovcev in tvrdk, *ker se omenjeni davek zahteva od vsakogar, ki se ne izkaže s potrdilom davčnega urada, da je zadostil vsem davčnim obveznostim.*

Davek se plača v srebru brez ažije (v dinarskih ali dinarsko-kronskih bankovcih), in sicer brez ozira na davek na poslovni promet; ne plača se pa na poštne pošiljatve (v zavitkih in zabojih). Davek se zahteva od onega, ki blago uvozi ali izvozi, četudi glasi račun na kako drugo osebo. Če bi se pozneje izkazalo, da je blago zares lastnina onega, ki nanj glasi račun, lahko lastnik prosi za povračilo pri pristojni finančni oblasti, mora pa obenem priložiti dokaz davčne oblasti, da je protokoliran in da je vplačal vse predpisane davčne obroke.

Vplačane zneske od 2% davka pošljejo carinarnice onemu davčnemu uradu, v kojega območju dotični davčni obvezanec stalno stanuje. Od inozemskih podanikov vplačani zneski se pošljejo glavni državni blagajni v Beogradu.

Carinarnice imajo ponovno navodilo, da se natančno in strogo držijo zgoraj omenjenih predpisov, na kar posebej opozarjamo naše uvozničarje in izvozničarje.

Povračilo carinske diference za avstrijsko blago

Z zakonom o pooblastitvi ministra za trgovino in industrijo za podaljšanje trgovinske pogodbe z avstrijsko republiko od 31. januarja t. l. je začasna trgovinska pogodba med našo kraljevino in avstrijsko republiko podaljšana do 30. junija t. l. Ker je omenjeni zakon bil sprejet v narodni skupščini šele 31. januarja, se carinarnice niso mogle pravočasno obvestiti o podaljšanju pogodbe, in so radi tega, ker je veljavnost trgovinske pogodbe potekla dne 31. januarja, od 1. t. m. naprej carinile avstrijsko blago po maksimalni tarifi.

Da bi se olajšalo povračilo neumestno predpisane in vplačane razlike med maksimalno in minimalno tarifo, je finančni minister z odlokom od 13. t. m. pooblastil carinarnice, da smejo v *lastnem delokrogu in brez predhodne odobritve generalne direkcije carin* vrniti strankam vse vsled carinjenja po maksimalni tarifi preveč vplačane zneske. Pravico na povračilo imajo samo oni, ki so pri carinjenju predložili predpisano potrdilo o izvozu blaga. Prošnje, katerim je priložiti duplikat uvozne deklaracije, se vlagajo neposredno pri oni carinarnici, ki je blago ocarinila.

Naraščanje cen na ljubljanskem trgu

Tudi ljubljanski trg se nahaja v znamenju skokoma rastoče draginje.

Prva naredba centralne vlade o pobijanju draginje z ustanovitvijo občinskih razsodišč je povzročila bojkot domačih trgov in še obširnejšo orientacijo trgovcev na tujih tržiščih. Druga naredba centralne vlade o pobijanju draginje pa v dijamentralnem nasprotju s prvo onemogoča vsako predpisovanje cen ter dovoljuje trgovcem 25 odst. dobička brez razlike blaga. Ta naredba prevedena v prakso dovoljuje sledeče: mesar sme zaslužiti pri enem volu tri do pet tisoč kron, pri enem vagonu moke se sme zaslužiti nad 60.000 kron, pri 1 jajcu 2 K, pri 1 litru mleka 2 K 50 vin., pri 1 kg masla 40 K itd. V praksi je torej 25odst. odmera dobička nemogoča in je tudi nihče ne zahteva izvzemši redkih izjem, kot n. pr. pri sadju vsled stalnega segnitja večjih količin blaga. Zadnja naredba centralne vlade pomenja v praksi popolnoma svobodno določanje cen in omogoča največjo zlorabo, ker ne bo nikomur težko dokazati, da ni več zaslužil kot 25 odst. Vsako kaznovanje zlorabe je v praksi po tej naredbi izključeno.

Ako ostane ta naredba v veljavi, je vsak učinkujoč vpliv na razvoj cen domačih tržišč nemogoč. Takoj prve dni veljavnosti te naredbe so se cene večini predmetov močno dvignile in kažejo silno tendenco naraščanja. Težke posledice so neizogibne.

Današnje cene najvažnejšim predmetom so sledeče: Goveje meso I. vrste 44 K, na trgu večinoma 36 in 40 K ter 26 do 32 K. Kvaliteta govejega mesa je slaba in se morajo označiti cene z ozirom na slabo kvaliteto kot izredno visoke. Teletina stane 40 K (zahtevajo se pa tudi že cene 44 in 48 K), svinjina 60 K kg, hrbet brez privage celo 70 K, slanina mešana 76 K, riba in sal 86 K, mast 88 do 94 K, šunka 100 K, prekajeno meso 80 do 90 K, prekajena glava 34 do 40 K; drobnica 30 do 36 K, klobase suhe 146 kron, pol prekajene 96 K, kokoš 90 do 100 K, raca 100 K. Rib vsled mraza ni bilo mogoče dobaviti. Mleko stane 10 kron, surovo maslo 140 K, čajno 180 K, sir 180 K. Cene sadja: jabolka 32 K I. vrste, II. vrste 28 K, III. vrste 20 K, ena oranža 2 do 6 K po velikosti, mandarine 3 do 5 K, limona 2 do 3 K, moka št. 0 25 K, najslabša krušna moka 20 K, ješprenj 21 kron, otrobi 9 kron, koruzna moka 17 kron, ajdova moka 26 kron, fižol ribničan 15.50 K, prepeličar 16.50 K, leča 39 K, lušen grah 25 K. Za kruh se zahtevajo zopet višje cene vsled podražitve moke. Cene zelenjavi so gorostasne, v prvi vrsti, ker ni blaga: kg glavnate solate 120 K, kg endivije 120 K, motovilca 140 K, radiča 100 K (ena porcija solate same stane torej najmanj 5 K), poznega zelja 14 K, kislega zelja 14 K, ohrovta 16 K, krompirja 7 K, čebule 36 kron, repe 6 K, rdeče pese 60 K.

Ustanovitev domače tekstilne tvornice

Po ustanovitvi Jugoslavije je bilo na našem trgu močno povpraševanje po tekstilnih izdelkih. Navezani smo bili izključno na uvoz iz tujih držav. Uvažali so nam osobito Italijani, in sicer malovredno blago za drag denar. To blago je potem pri nas radi nestabilne valute in drugih uvoznih težkoč doseglo horendno visoko prodajno ceno. Da konzument težko premaguje tako visoke cene za tekstilno blago, nam priča današnji uvoz tekstilnega blaga, ki se je skrčil na minimum. Če smo pa danes radi slabo razvite tekstilne industrije v državi prisiljeni na uvoz, potem pa moramo za sedaj samo na ta način omiliti to zlo, da začnemo uvažati polsurovine, ki se naj potem pri nas predelajo. Na ta način ne dobi konzument samo cenejšega blaga, temveč ostane tudi ves zaslužek pri predelavi blaga doma, a tudi država ima svoj dobiček, ker se radi zmanjšanja uvoza boljša naša valuta.

Na podlagi teh vidikov se je ustanovila delniška družba «Metra» v Ljubljani, ki bo v Kamniku v kratkem začela proizvajati tekstilne izdelke. Podjetje je zasnovano na najširši podlagi in bo lahko zadostilo potrebam te stroke v celi državi.

Začasno se začne obratovati samo v dveh oddelkih, in sicer v oddelku za mehanično pletenje in v oddelku za mehanično tkanje.

V oddelku za pletenje bodo izdelovali: votle trake za čevlje, trake za damske in moške klobuke, lise za obšivanje, krinolne in tagalne lise, itd. itd. Vsi imenovani izdelki se bodo izdelovali na najmodernejših strojih v vseh kvalitetah od najnavadnejših trakov iz bombaževine do najfinejših svilenih pariških modnih izdelkov.

V oddelku za tkanje se bodo izdelovali traki za vsakovrstno domačo vporabo, kakor: za pase, naramnice, trake za moške klobuke, itd. od najnavadnejše vrste do najfinejše izdelave, vpoštevajoč važni faktor menjajoče se mode.

Ni treba posebej povdarjati, da je podjetje «Metra» velike važnosti za našo industrijo. Podjetje je v domačih privatnih rokah in ne, kot se to rado dogaja, v rokah tujcev, ki potem kot mandatorji tujega kapitala izkoriščajo domačine, zabavljajo čez našo državo in v varnem zavetju tuje države vlečejo dobiček iz naše plodne zemlje.

Podjetje bo nudilo našim delavcem dober zaslužek, občinstvo bo pa postreženo z dobrim in cenenim blagom.

Podjetje je poslalo več domačih ljudi v tujino, da se poučijo na viru, kako se blago proizvaja, da ne bo treba sprejemati tujih strokovnih delavcev v službo.

Kamniški župan dr. Karba bo sigurno v sporazumu s celokupnim občinskim odborom z vsemi močni pospeševal razvoj podjetja, ki bo prineslo mestnemu delavstvu dober zaslužek, mestu samemu pa pripomoglo do razvoja.

Drobne vesti

— **Monopolske takse pri uvozu in prevozu tobaka ter tobačnih izdelkov za potnike.** Finančni minister je na predlog monopolne uprave določil nove monopolske takse, in sicer za 1000 komadov cigaret 280 dinarjev v srebru, za 1 kg mešanega tobaka 250 dinarjev v srebru za 100 komadov cigar 200 dinarjev v srebru, za 1 kg burmuta (tobaka) za njuhanje 100 dinarjev v srebru. Navedene monopolne takse se plačujejo v teh zneskih samo za tobačne izdelke, ki jih potniki prinašajo s seboj. Od tega plačila so izvzete manjše količine, in sicer za tranzitne potnike do 100 gramov tobaka ali ista teža v cigaretah odnosno 20 komadov cigar ali ena šestnajstina tobaka za njuhanje. — Za potnike, ki prihajajo v našo državo do 100 g tobaka, odnosno odgovarjajoča količina v cigaretah ali 20 komadov cigar. Ta ugodnost ne velja za obmejni promet. Za množine tobaka nad temi količinami, ki se najdejo pri potniku oziroma ki se pošiljajo za privatno porabo posameznikov, veljajo prvonaštete monopolne takse. Kdor ne plača monopolske takse, se mu blago konfiscira.

— **V trgovinski register so se vpisale** naslednje firme: Slovenska banka, podružnica v Dolnji Lendavi; Tvornica tanina Gerhardus & sinovi & Komp., družba z o. z.; Šampanjske kleti Franc Čuček & Cie v Ptuju; Jeklarna Kolumbus-Fužine, Otmar Babler v Rušah; Trgovina deželnih pridelkov — Trata, družba z o. z.; Helena Bučar, trgovina z mešanim blagom v Bohinjski Bistrici; Josip Janežič, lesna trgovina v Lescah; Franc Kunstler parna žaga in mizarstvo v Litiji; Just Piščanec, carinsko posredništvo v Ljubljani, podružnica v Mariboru; Marija Ponuda, trgovina z mešanim blagom v Pudobu; I. L. Ačimović, carinsko posredništvo v Rakeku; Josip Pitamic, carinsko posredništvo v Rakeku; Ivana Pristov, trgovina z mešanim blagom v Zgornjih Gorjah. — **Izbrisale so se nastopne** firme: Hans Schniderschitsch, lekarna v Brežicah; Drogerie I. Fiedler v Celju; Ludwig Kossär, mesarija v Celju; Josef Lorber, trgovina z mešanim blagom v Laškem; «Balkan», trg. sped. in kom. d. d., podružnica v Ljubljani; «Edison», tehnično in elektrotehnično podjetje v Mariboru.

— **V zadružni register sta se vpisali** nastopni zadrugi: Zadružna elektrarna v Limbušu pri Mariboru, r. z. z o. z. in Kmečko-delavska hranilnica in posojilnica v Teharjih, r. z. z n. z.

— **Zvišanje vozovne stojnine.** Ker so postaje Bistrica-Bohinjsko jezero, Jesenice in Ljubljana drž. kolodvor prenapolnjene, se z veljavnostjo izza dne 1. marca 1922 zvišuje vozovna stojnina na navedenih postajah tako-le: za prvih 24 ur 2.50 Din, za nadaljnjih 24 ur 5 Din in po 48 urah 10 Din za vsak voz in uro. Za carinsko manipulacijo je dovoljen le 48-urni rok; ko ta rok mine, se računi stojnina po 10 Din za voz in uro.

— **Mesne cene v Splitu.** Kakor poročajo, se prodaja v Kninu in Splitu živina povprečno po 27 do 32 K za kg žive teže, tako da pride kg mesa na 54 do 56 K. Najboljše blago odvažajo italijanski trgovci v Italijo, ker lahko plačajo za kg 4 do 5 lir, a v Italiji prodajajo potem meso po 10 do 12 lir, v Trstu tudi po 14 do 16 lir.

— **Cene zemlji v Vojvodini so v zadnjem času silno narastle.** Tako poročajo, da se je v Sremu nedavno prodal oral zemlje po 70.000 kron, v Golubincih po 105.000 kron, a v Putincih celo po 110 tisoč kron. Vojvodinci torej ne natezajo samo žitnih cen.

— **Zagrebški trgovci in češkoslovaški dobavitelji.** Kakor poročajo iz Zagreba, se je vršilo v češkoslovaškem konzulatu v Zagrebu posvetovanje zastopnikov zagrebškega trgovstva glede olajšanja položaja, v katerem se nahajajo zagrebški trgovci-odjemalci češkoslovaškega blaga vsled porasta češkoslovaške krone. Češkoslovaški konzul je obljubil, da bo posredoval med njimi in češkoslovaškimi dobavitelji.

— **Insolvenca v Osijeku vsled porasta češkoslovaške krone.** Manufakturna tvrdka Braća Haas v Osijeku je ustavila plačila. V plačilne stiske je tvrdko dovedlo naglo naraščanje češkoslovaške krone.

— **Nova jadranska luka.** Kakor poroča «Deutsches Volksblatt», se pogaja nemška vlada z Beogradom glede zgradbe moderne luke blizu Reke. Nemčija baje želi zgraditi luko na račun vojne odškodnine z lastnimi sredstvi in delavci.

— **Prva jugoslavenska tvornica vagona, strojeva i motora d. d. v Brodu** povišuje glavnico od 40 na 50 milijonov kron.

— **Nova banka v Sarajevu.** V Sarajevu se je osnovala «Bosanska depozitna banka» d. d. z delniško glavnico 5 milijonov dinarjev. Istočasno je banka ustanovila podružnico v Beogradu.

— **Industrijska šola v Nišu.** V Nišu nameravajo s pomočjo ministrstva trgovine in industrije osnovati šolo za pripravljanje strokovnih delavcev v industriji kakor poslovodij, nižjih inženjerjev itd.

— **Konferenca o orient-ekspresu.** Madžarske državne železnice so pristale na predlog francoskih vzhodnih železnic, da se konferenca o tarifi orient-ekspresa, ki naj bi se vršila 23. t. m., preloži na dan 9. marca.

— **Zlata pariteta v Avstriji** (preračunsko razmerje za plačevanje carine v zlatu) znaša za dobo od 20. do 25. t. m. 1270 papirnatih kron za 1 zlato krono.

— **Cirkulacija bankovcev v Poljski** je znašala 9. t. m. 240 milijard poljskih mark.

— **Žitna borza v Frankfurtu a. M.** dne 13. febr. (v markah za 100 kg): pšenica 975 do 985, rž 775, ječmen za pivovarne 850 do 860, oves 700 do 710, koruza (La Plata) 800 do 810, moka št. 0 1300 do 1350 (iz mlinov), ržena moka 950 do 975, otrobi (pšenični in rženi) 510 do 520, seno 350, slama 120 do 130 pariteta Frankfurt. Pšenična, ržena moka in otrobi z vrečami. Tendenca zelo čvrsta.

— **Polom angleške velebanke.** V Angliji je propadla velebanka «City Equitable Fire Insurance Company». Doslej je ugotovljen primanjkljaj 4 milijonov funtov šterlingov. Ravnateli banke je pobegnil,

Iz življenja in sveta

Hipnotizem in zločinstvo

V zadnjem času je često čitati, da je kdo v hipnotiziranem stanju izvršil kako kaznivo dejanje, ali da je sploh storil kaj, česar bi prostovoljno gotovo ne storil.

Akoprav je v resnici mnogo takih slučajev, vendar so še bolj pogosti slučaji, da se zločinci zagovarjajo, da so izvršili dejanje v nerazsodnosti in da sploh ne vedo kako. Tako je nedavno neki 16letni deček izpovedal na policiji, ko je bil aretiran na kolodvoru v Lipskem, da je čutil, kako ga je nekdo strogo opazoval. Kakor v sanjah je šel potem po neki denar, ga nekje vzel in prišel potem šele po aretaciji k zavesti. Policija je takoj sumila, da je bil hipnotiziran in ga je izročila nekiemu glasovitemu hipnotizerju in psihiatru, da ga opazuje. Toda fant je temu v kratkem priznal, da je izvršil tatvino hote in pri polni zavesti.

Poizkusni hipnotizer pa nikakor ne more vedno dognati, ali gre v posameznih slučajih res za kak zunanji vpliv, ali pa so izpovedbe priče izmišljene. Edino znamenje, ki more v gotovem oziru služiti kot potrdilo navedb žrtve, obstoja v tem, da oseba, ki je bila enkrat hipnotizirana, zapade jako hitro v hipnotično stanje.

Velik del zločinov izvršujejo s pomočjo hipnotiziranih oseb ženske. One znajo hipnotično tako vplivati na svoje ljubljence, da uganjajo neumnosti, ki jih sicer ne bi nikdar izvršili. Jako sumljiva je najnovejša teorija, da se more s pomočjo hipnotiziranega medija odkriti ali izslediti kak zločin. Dosedaj vsaj niso bili doseženi v tem oziru nikaki rezultati, ki bi bili vredni vpoštevanja.

Nekoliko pa se vendar more kriminalistika poslužiti hipnoze. Človek često nekaj opazuje, ne da bi mu ostalo od tega kaj v spominu, ker je zbrana njegova pozornost popolnoma drugje. Ako se posreči, da se ta njegova pozornst odstrani, kar se dogaja v hipnozi, tedaj se more dotičnik navadno spominjati vsega, kar je opazil in na kar se v normalnem stanju ne bi nikdar spominjal.

Zena ruskega carja

Te dni je v Nizzi, daleč od svoje domovine, zaključila življenjsko pot kneginja Dolgorukij - Jurjevskaja, morganatična žena carja Aleksandra II. Njeno življenje je bilo posvečeno vedno le ljubezni. Ko je bila še mlada devojka, gojenka slavnega inštituta v Petrogradu, — kjer naj bi po želji skrbnih staršev dokončala svojo izobrazbo, — ji je usoda postavila na pot cara Aleksandra II., o priliki poseta, s katerim je počastil mogočni car ta inštitut, je spoznal mlado kneginjo, ki je slovela radi svoje izredne lepote, in ne ravno več mladi, a še vedno ognjeviti Aleksander Nikolajevič se je takoj strastno zaljubil v njo; ona mu je gotovo vračala ljubezen z vsem žarom svoje mladosti, saj se je odrekla radi te ljubezni sijajni bodočnosti, ki bi jo vsled svojega visokega stanu in nenavadne lepote pač smela pričakovati. Car Aleksander II. se je bil namreč že leta 1841. poročil iz političnih ozirov z Maksimilijano Viljelmino, hčerko hessenskega velikega vojvode.

Doba Aleksandrovega vladanja je bila polna nemirov in političnega rovarjenja. Zlasti nihilsti so vkljub strogim vladnim odredbam z večkrat uspešnimi atentati razburjali javnost in pripravljali Rusijo na krvavi prevrat. Politično življenje Aleksandra torej ni bilo ravno zavidanja vredno, ker sta se tudi doma s carico slabo razumela, ni čudno, da je zbežal pred razburjenjem in skrbmi prav pogosto k svoji knežaji kjer je našel vselej ljubeče zavetje pred navalom vladarskih skrbi. Kneginja Dolgorukij je rodila Aleksandru šest otrok, od katerih pa sta ostala pri življenju samo dva, dočim so štirje pomrli že v nežni mladosti. Car je bil kneginji tudi v težkih urah, ko je izgubila eno dete za drugim, zvesta opora.

Ko je umrla carica Maksimilijana Viljelmina (Marija Aleksandrovna), je car Aleksander v soglasju z državnim senatom, o priliki proslave 25letnega vladanja, poročil kneginjo, ki pa po takratnih zakonih ni mogla postati carica. Nosila je odslej ime kneginje Jurjevskaje. Slej ko prej je živela svoje tiho, mirno življenje, posvečujoč se edinole možu in deci. Nikdar se tudi kot carjeva žena ni vmešavala v politiko in ni vkljub svoji nenavadni lepoti iskala uspehov v svetu in družbi. Poletje je preživela z otroci večinoma v Nemčiji. Tam jo je tudi zadel najhujši udarec usode, ko je dobila dne 13. marca 1881 sporočilo, da je postal njen ljubljeni soprog žrtev atentata. Na povratku od vojaške parade je ubila carja nihilistična bomba.

Po Aleksandrovi smrti se je odtegnila kneginja, čeprav še v najlepših letih, popolnoma družbi in javnosti. Živela je večinoma v inozemstvu, zadnja leta v Nizzi, kjer jo je sedaj v njenem zatišju poiskala usmiljena smrt, da jo združi z njenimi dragimi.

Iz notranjosti Afrike

V notranjosti vzhodne Afrike živi pleme Masai, ki je nedvomno edino med črnci, da ima znatna bogastva. Premoženje obstoja v ogromnih čredah volov, ki se pasejo po stepah Kenja-kolonije in ozemlja Tanganjike. Masai so pravi nomadi, ki prepotujejo vsako leto na stotine kilometrov, da poskrbe vodo in pašo za svojo živino. Oni ne delajo in tudi ne predejo, ne sejejo in ne žanjejo, a se kljub temu jako dobro preživljajo. Svoječasno so se tega plemena zaradi poznane hrabrosti in drznosti splošno bali; bojaželjnost so si ohranili še sedaj in so mnenja, da se pridobiva moč in hrabrost s pitjem bikove krvi.

Neki potnik, ki je živel precej časa med tem plemenom in se je pred kratkim vrnil v Evropo, opisuje, kako srkajo bikovo kri, ne da bi biku samemu kaj škodovali. Ako si ti orjaki, ki so vedno oboroženi s sulicami, puščicami in loki, često tudi z meči in ščiti, zažele bikove krvi, vzamejo bika in ga zvežejo. Eden vzame potem puščico in ovije na špico kos platna, tako da puščica, kadar je izstreljena, ne more prodreti globoko v bikovo meso. Strelec izpusti puščico biku naravnost v tilnik. Ko pricurlja kri, se vrže korenjak na bikov vrat in zavžije toplo kri. Ako pa se domneva, da je bilo biku odvzeto že dosti krvi, potem mu odvzamejo sesalko, nastavljeno na žili, ki se zapre sama od sebe. Bika nato takoj izpuste zopet na pašo, dokler ne pride po enem ali dveh mesecih zopet na vrsto, da nudi svojemu gospodarju požirek krepčilne svoje krvi.

Smaragdi

Odkar je dobila angleška princesinja od svojega zaročnika kot zaročni dar smaragd, so prišli ti na Angleškem v modo. Smaragd se plača sedaj dražje, nego diamant. En karat stane okoli 10.000 šilingov. Ker tehta srednje velik kamen 4 do 6 karatov, ga morejo nabavljati torej samo izredno bogati ljudje. Ta zeleni kamen je bil že v starih časih silno priljubljen in to ne samo zaradi njegove lepote, ampak predvsem zato, ker ga je malo. Rimskim cesarjem in v srednjem veku cerkvenim dostojanstvenikom, je bil smaragd najdražji dragulj.

Najglasovitejši smaragd srednjega veka je bila takozv. «Sveta posoda», ki se je nahajala od leta 1806. v Parizu, ki pa je samo imitacija smaragda od zelenega stekla. Posodo je daroval genovski katedrali leta 1100. križarski vitez Emoriaco. Iz nje je baje jedel Krist zadnjo večerjo. Pozneje je «Sveto posodo» prenesel Napoleon v Pariz, kjer so odkrili, da je posoda izdelana iz starega beneškega stekla. Nedavno je bila prenešena zopet v genovsko katedralo. Smaragde je silno ljubila zlasti nesrečna angleška kraljica Stuart. V Angliji je bila zaradi tega močno razširjena vraža, da prinaša nesrečo onim, ki ga imajo. Praznoverje je sedaj izginilo in se smaragdci dajejo zopet celo v dar. Tudi Habsburžani in Hohenzollerci so imeli v svojih kronah veliko število smaragdov. Praznoverci mislijo, da ščiti smaragd pred čarovnijami in kužnimi bolezni. Smaragd je dragulj krasne zelene barve in se dobiva predvsem v Južni Ameriki, v Uralu in Egiptu.

ŠAH.

23. naloga.

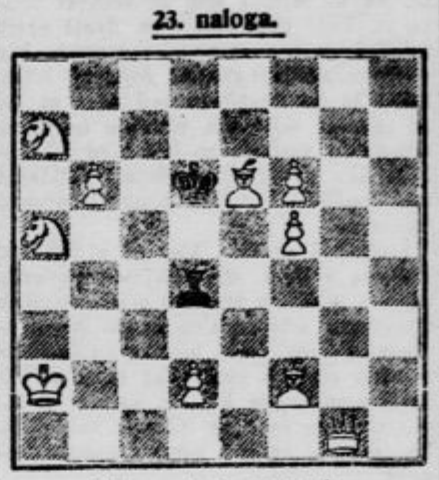

Mat v dveh potezah.

24. naloga.

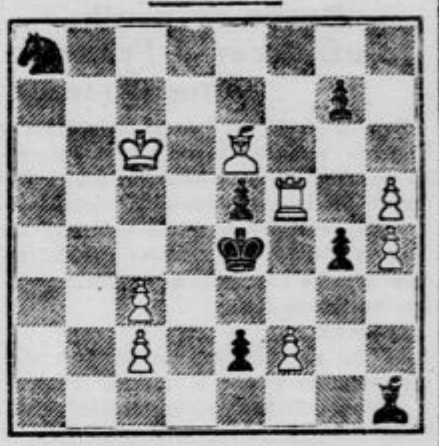

Mat v treh potezah.

Številke 1 do 8 od spodaj navzgor, črke od a do h od leve na desno.

•

Na letošnjem občnem zboru Litijskega šahovskega kluba meseca januarja so bili izvoljeni v novi odbor sledeči gg.: predsednikom Hinko Lebniger ml., njegovim namestnikom in obenem blagajnikom dr. Ivan Mazek, tajnikom Edvin Pleničar ter v razsodišče še g. Bogomir Kobal. Novi odbor je takoj sestavil program za bodoče leto in določil polnoma nove smernice za razvoj šahovskega življenja v Litiji. Klubov lokal ostane kot do sedaj hotel «Chicago» z običajnimi igralnimi večeri. Člani in prijatelji šaha, ki se resno zanimajo za šah, se naprošajo, da se redno udeležujejo klubovih sestankov.

Vsi gg. člani «Ljubljanskega šahovskega kluba», ki so si v minulem letu izposodili iz klubove knjižnice kako knjigo, naj blagovolijo iste čimpreje vrniti knjižničarju osebno, ali pa naj puste knjige s svojim naslovom pri blagajni kavarne «Evropa».

Rešitev naloge št. 21: 1. poteza: Tekaž a1 — e5; rešitev naloge št. 22: 1. poteza: konj g5—e4;

•

IGRALNI RED
jugoslovanskega šahovskega saveza.

1. Kot igralna pravila veljajo pravila, natisnjena v učni knjigi Zmatik-Duras «Šah» in Kotič «Navodila k šahovski igri», v kolikor niso v nasprotstvu z naslednjimi točkami:

2. Šahovnico je tako postaviti, da imata oba igralca na desni strani belo polje. Se li dožene, da stoji šahovnica nepravilno, ali da so bile prvotno figure napačno postavljene, se mora pričeti novo igro.

Kadar se tekom igre število in pozicije figur ne strinja s pravilnim potekom igre, igra se od pozicije, v kateri je pogreška nastala, znova. Če se ne more dognati, v kateri poziciji da je pogreška nastala, se mora partija znova igrati.

3. Beli vedno prične. V prvi potezi se sme potegniti samo en kamen.

4. Dotakne se li igralec, ki je na potezi, kake figure, tedaj jo mora potegniti, ali pa vzeti, če je to nasprotnikov kamen. Dolžnost potegniti pa odpade, če igralec pred ali obenem izjavi, da kamen popravlja (j' adoube). Če kamen ne more potegniti ozir. vzeti, lahko napravi katerokoli potezo. Če igralec kamen še drži, lahko potegne kamorkoli hoče.

5. Napravi li igralec potezo, ki nasprotuje pravilom, nima poteza veljave ter se je ravnati po točki 4. Ako se to dožene šele v nadaljnem poteku igre, tedaj je treba igrati partijo od pogrešne poteze naprej.

6. Šaha napovedati ni potrebno. Samo napoved šaha za igralca še ni obvezna, da bi šah tudi dal. Dasi šah se mora kriti. Poteze proti temu pravilu so neveljavne.

7. Pri rošadi se mora najprej potegniti s kraljem. Rošada ni dopustna, če je kralj v šahu ali če bi moral prekoračiti polje, ki je od sovražnika ogroženo. Za stolp to ne velja.

8. Ako pride kmet iz začetnega polja za dve polji naprej in pride pri tem tik poleg nasprotnikovega kmeta, ima ta nasrotnikov kmet pravico ga vzeti, a sam se postaviti na polje, na katerem bi oni pešec stal, ako bi se bil pomaknil samo za eno polje naprej (vzeti en passant). Ta pravica pa velja samo za neposredno sledečo potezo. Nasprotnik je dolžan jemati mimogrede ako nima druge poteze.

9. Vsak kmet, ki pride na osmo vrsto, se mora spremeniti v katerokoli figuro lastne barve, izvzemši v kralja.

10. Kdor postavi nasprotnikovega kralja mat, je dobil partijo. Ako se igralec preda, prizna s tem, da je poražen.

11. V vsaki poziciji ima igralec pravico, zahtevati od nasprotnika, da bi ga postavil v 50 potezah mat. Ako ga nasprotnik v tem času ne matira, proglasi lahko partijo za remis. Začeti pa se mora z novim štetjem, ako se je vzelo kak kamen ali ako je kmet potegnil.

Temu pravilu pa ne podleže partije, pri katerih je treba več kot 50 potez, da se jih doigra. To pa ne sme trajati več kot 100 potez. Ako bi po 100 potezah ne bila dosežena jasno dobljena pozicija, o čemur odloča razsodišče, se mora proglasiti partija za remis.

12. Ako se ponovi v partiji najmanj trikrat ista pozicija, pri kateri je vedno isti igralec na potezi, ima vsak od obeh igralcev ali pa tudi voditelj pravico proglasiti partijo za remis. To pa more storiti samo v trenotku, ko se je pozicija ponovila. Ako pa se partija nadaljuje, pomeni to, da sta se igralca odrekla tej pravici.

13. Pat je remis. Oba igralca lahko tudi v katerikoli poziciji proglasita po medsebojnem dogovoru partijo za neodločeno.

Razne vesti

MADŽARI DOBE DEL GOBELINOV

Budimpešta, 17. februarja. (Izv.) Kakor poroča «Az Est», je poslaniška konferenca ugodno rešila zahtevo Madžarske, naj se ji izroči del dunajskih gobelinov. Stališče Anglije je, da more tudi Madžarska na oni del gobelinov, ki ji pripada, najeti posojilo. Anglija je odločena doseči zastavno pravico za Madžarsko in ako bodo okolnosti zahtevale, se bo Madžarski po zastavi gobelinov dovolilo inozemsko posojilo.

NOVI ČEŠKI DROBIŽ.

Praga, 17. februarja. (Izv.) V nedeljo izda Češkoslovaška v promet svoj lastni kovani denar in sicer po 20 in po 50 vinarjev. Denar je iz zmesi iz nikla in aluminija. Od tega dne zgubi do sedaj v prometu se nahajajoči avstrijski kovinasti denar polovico svoje vrednosti in se bo zamenjal z novim denarjem.

ZVEZE MED BOLJŠEVIKI IN INDIJSKIMI VSTAŠI.

London, 17. februarja. (Izv.) Kakor javlja «Daily News», sta Ljenin in Sinovjev poslaa v decembru l. l. Ghandiju spomenico, v kateri mu ponujata, da ga bosta gmotno in moralno podpirala v njenovem boju proti Angliji.

NOVI NEMŠKI POSLANIK V RIMU.

Rim, 17. februarja. (Izv.) Novi nemški poslanik baron Neurath je bil sprejet od kralja v daljši avdijenci in mu izročil svoja poverilna pisma.

Mali oglasi

Stane do 20 besed Din. 3·—, vsakih nadaljnjih 5 besed 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanja, agromičnine do 20 besed 5 Din., vsakih nadaljnjih 5 besed 2 Din. — Plača se naprej. (Lahko tudi v znamkah.) Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor.

Službe

Prodajalka
specerijske stroke, se išče za neko podružnico v mestu. Vsa oskrba v hiši. Ponudbe na upravo «Jutra» pod št. 31/a.

Trgovski sotrudnik
(detailist), starejša moč, se išče za neke specerijsko trgovino v mestu. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe na upravo «Jutra» pod št. 30/a.

Knjigovodja
(bilancist), starejša moč, se išče za neko veletrgovino z deželnimi pridelki v mestu. Ponudbe na upravo «Jutra» pod št. 29/a.

Skladiščnik
se išče za neko specerijsko veletrgovino v mestu. Vsa oskrba v hiši. Ponudbe na upravo «Jutra» pod št. 28/a.

Nepremičnine

Krasna vila 413
v lepi legi in z velikim vrtom v Ljubljani in **dve večji hiši** so na prodaj. Pojasnila se dobé v pisarni Prvega društva hišnih posestnikov, Selenburgova ulica štev. 5/I., od 4. do 6. ure zvečer.

Stanovanja

Sobo s hrano 415
ali brez hrane pod najboljšimi pogoji vzame gospodična takoj. Ponudbe pod «Oddam dobro» na upravo «Jutra».

Lepa soba
elektr., poseben vhod, nasproti nadsodišča, nemeblovana, se zamenja za nemeblovano Pod «Lepa soba» na upravništvo «Jutra». 433

Kupim

Voziček 427
na štirih kolesih se kupi. Anton Srebotnjak, Ljubljana, Kolodvorska ulica 31.

Otroški voziček,
dobro ohranjen, se kupi. Ponudbe na upravo «Jutra» pod „Voziček". 403

Prodam

Oprava 430
za modno trgovino se proda. Ogleda se: Dvorni trg 1.

Nekaj vagonov
sladkega, gorskega, stisnjenega sena ima naprodaj Ludvik Modic, Bloška polica pri Rakeku. Istotam se prodasta tudi dva zelo dobra, čistokrvna istrijanska braka in en pes čuvaj. 222

Priporočajo se:

Skladišča:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Spedicija:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

„Orient" d. d., Sodna ulica štev. 3 telefon 463.

Trgovine:
L. Mikuš, izdelovanje dežnikov, Mestni trg 15

Derenda Fran, konfekcija, manufaktura na debelo, najnižje cene, Emonska cesta 8.

J. Kostevc, manufakturna trgovina, Sv. Petra cesta.

A. Žibert, Prešernova ulica, priporoča svojo veliko zalogo čevljev.

I. Fon, specerijska in delikatesna trgovina, Stari trg 6.

Matej Orehek, modna trgovina in zaloga čevljev, Kolodvorska ul. 26.

Mehanična delavnica: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407

Puškarji:
Kaiser F. K., Selenburgova ul. 6.

Pisalni stroji: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407

Razmnoževalni aparati: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.

M. Schubert, Kongresni trg.

Modistka Iva Siler, Kongresni trg 6.

Kleparstvo:
T. Korn, Poljanska cesta 8.

Seliškar Ivan, urar, Ljubljana, Rožna dolina 10. Vsako popravilo izvršujem točno in ceno.

Brusovnica:
Vekoslav Vanino, Stari trg.

Ure, zlatnina in srebrnina, Ivan Pakiž, Stari trg 20.

Obleka, perilo, različna drobnarija, Fran Kraškovič, Stari trg št. 22. Nizke cene.

Modna trgovina Peter Sterk, Stari trg 18. Nizke cene.

Trgovina z mešanim blagom J. Lončar, Sv. Petra cesta 36.

F. Fajdiga sin, zaloga pohištva, Ljubljana, Sv. Petra cesta štev. 7. Ustanovljena l. 1879.

A. Fuchs, trgovina z zlatnino, srebrnino, urami itd. Selenburgova ulica.

Zaloga klavirjev in pianinov
najboljših tovarn Bösendorfer, Czapka, Ehrbar, Hölzl, Schweighofer, Original Stingl itd. Tudi na obroke.
JERICA HUBAD, roj. DOLENC, LJUBLJANA, Hilšerjeva ul. ca 5.

Dular & Fabiani veletrgovina z manufakturo. 3007
Zaloga: Skladišče Balkan, Ljubljana.

Izšla je
Svetovna vojna
v pesmi in slikah, I. in II. zvezek.
Cena posameznemu zvezku 4 krone.
Dobiva se pri kolporterjih, v trafikah in v upravi „Domovine", Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.

Zjedinjena 426
zagrebška črevna industrija
Antolković, Sertić i drug, k. d.
ZAGREB
Gundulićeva ul. 4
Telefon štev. 1537. Brzoj. nasl.: Darmus.
Kupuje soljena in sušena črева vsake vrste in mehurje po najvišjih dnevnih cenah. — Sirovo blago prevzema tudi v provinci.
Lastna čistilnica črev. Poseben oddelek za sortiranje.

Domače vesti

* **Minister dr. Žerjav** odpotuje danes preko Zagreba in Sarajeva v Dubrovnik, kjer bo, kakor upajo zdravniki, ozdravljenje brže napredovalo.

* **Akcija dr. Vošnjaka za naše akademike v Pragi.** Poslanik dr. Vošnjak je sklical posvetovanje vseh dijaških organizacij v Pragi v svrho proučavanja gmotnega položaja jugoslovanskih akademikov na čeških visokih šolah. Češkoslovaška vlada je oprostila 130 akademikov vseh šolskih taks, deloma jim celo vrnila že vplačane takse. Tudi ministrstvo za socijalno politiko je pripravljeno storiti primerne korake, da omogoči akademikom še nadaljno bivanje v Pragi, ki je postalo zadnje čase vsled visoke češke valute skoraj nemogoče in dovedlo do delnega eksoda jugoslovanskih akademikov.

* **Izpremembe v državni službi.** Državni ekonom sreza budimskega Vitomir Verstovšek je imenovan za državnega ekonoma sreza resavskega v moravskem okrugu. Absolviran tehnik Milan Ravnikar je imenovan za inženjerskega pripravnika v 9. činovnem razredu pri okrožni gradbeni sekciji v Varaždinu. Premeščena sta: Viljem Fürer, višji geometer in predstojnik urada za evidenco katastra v Kočevju, po službeni potrebi v Črnomelj, Fran Schiffrer, geometer I. razreda pri uradu za evidenco katastra I v Ljubljani, pa v Kočevje. Jakob Skubec, podinspektor finančne kontrole v Ljubljani, je na lastno prošnjo stalno upokojen.

* **Izpremembe v poštni službi.** Za poštarice so imenovane: poštna aspirantka Marija Grimsova pri poštnem uradu Sv. Lovrenc pri Mariboru; poštna aspirantka Amalija Pondelakova pri poštnem uradu Strnišče in poštna odpravnica Anica Lenkova pri poštnem uradu Polzela. Odpravniška služba je podeljena: v Limbušu bivši poštni aspirantki Pavli Robičevi, v Cankovi poštni aspirantki Angeli Hauptmanovi, v Pilštajnu poštni pomočnici Josipini Vahovi, na Bizeljskem poštni pomočnici Zinki Potočnikovi in v Vitanju poštni pomočnici Zinki Požarjevi. — Premeščeni so: poštni oficial Viljem Puppis iz Maribora v Ljubljano, poštni praktikant Milan Lenassi iz Maribora v Ljubljano; poštne oficiantke: Terezija Žnidaršičeva iz Ljubljane v Mursko Soboto, Mira Kocjančičeva iz Ljubljane v Slovenjgradec, Mara Primožičeva iz Račja v Ptuj, Frida Barettova iz Maribora v Dolnjo Lendavo, Iva Magdičeva iz Maribora v Trbovlje, Ana Kupčeva iz Celja v Žalec, brzojavni adjunkt Viktor Povše od tehničnega oddelka k vzdrževalnemu odseku v Ljubljani. — Poštni službi se je odpovedala poštna oficiantka Ana Čepejeva v Mariboru. Začasno sta vpokojeni poštni oficiantki Jožica Kalinškova in Marija Lončarjeva v Ljubljani. — Umrli so: poštar Franc Guštin v Metliki, poštni poduradnik Filip Kalan in Anton Jeretina v Ljubljani ter Dragotin Srečnik v Tržiču. Za mrtve sta proglašena poštni uradni slugi Blaž Podbevšek v Ljubljani, Iv. Mutec v Celju.

* **Razpisani zdravniški službi.** Zdravstveni odsek za Slovenijo razpisuje službo okrožnega zdravnika za zdravstveno okrožje Breg pri Ptuju in asistentsko mesto na kirurgičnem oddelku splošne bolnice v Mariboru. Natančnejši pogoji v «Uradnem listu» št. 15.

* **Izpraševalna komisija za tesarske mojstre.** Namesto umrlega Simona Weissbacherja je imenovan za člana izpraševalne komisije za tesarske mojstre v Ljubljani Fran Ravnikar, tukajšnji tesarski mojster.

* **Novi občinski gerenti.** Za občinske gerente so imenovani: v Matjaševcih Franc Kerec, posestnik v Matjaševcih; v Topolovcih Leopold Snurer, posestnik v Topolovcih in v Kruplivniku Juri Bernjak, posestnik v Kruplivniku.

* **Odvetnik dr. Janc se preseli v Maribor.** Gospod dr. Igo Janc, odvetnik v Murski Soboti, je odvetniški zbornici naznanil, da se v treh mesecih preseli s svojo pisarno v Maribor.

* **Razid društev.** Izobraževalno društvo «Gorica» v Gorici pri Račjem, se je prostovoljno razšlo. Imovine ni. — Občno vojno društvo (Allgemeiner Kriegerverein) v Ptuju se je prostovoljno razšlo.

* **Shod JDS v Šoštanju.** Danes, v nedeljo ob pol 20. se vrši pri g. F. Rajšterju v Šoštanju javen strankin shod, na kojem poroča gosp. minister n. r. dr. Vekoslav Kukovec, strankin tajnik Spindler in drugi. Vsa napredna javnost se vabi, da se tega shoda v obilnem številu udeleži.

* **Slovenska šola v Rožu.** Kakor poroča «Koroški Slovenec», je deželni šolski svet v Celovcu z ozirom na ponovne zahteve slovenskega prebivalstva sklenil ustanoviti štirirazredno ljudsko šolo s slovenskim učnim jezikom v Št. Jakobu v Rožu. Upati je, da se bodo tudi ostale slovenske občine istotako energično oglasile za ustanovitev slovenskih šol za slovensko deco.

* **Volitve v kočevski okrajni šolski svet.** Včeraj so se vršile v Kočevju volitve v okrajni šolski svet. Klerikalci so kljub koaliciji z Nemci doživeli popolen poraz. Zmagalo je napredno učiteljstvo.

* **Smrtna kosa.** V Ljutomeru je umrla ga. Alojzija Karba, mati kamniškega župana dr. Karbe, vrla narodna žena. Stara je bila 79 let. V Vučji vasi je umrla gdč. Ana Freuensfeldova, v Merčah ga. Matilda Kariž, roj. Vrč. V zapadnih Brdih nad Krminom je umrl občinski tajnik Biljane, Izidor Koulin, vrl naroden delavec ob jezikovni meji. Blag jim spomin!

* **Nova emisija meničnih golic.** Ker se nova emisija takšnih meničnih golic iz tehničnih razlogov ni mogla dati v promet dne 1. februarja t. l., se bo nova emisija meničnih golic v zmislu odloka ministra za finance dala v promet dne 1. marca 1922.

* **«Jugoslavijina» senzacija.** «Jugoslavija» je morala imeti te dni svojo senzacijo in je priobčila poročilo iz Zagreba, ki govori o velikih in važnih političnih, upravnih in celo diplomatskih izpremembah v Sloveniji. Ko bi v «Jugoslavijinem» uredništvu brali včasih tudi vsaj kak slovenski list, bi mogli že zdavnaj priobčiti to senzacijo iz Zagreba, kajti pred nekakimi 14 dnevi je zrasla na zelniku gospoda dr. Antona Novačana, urednika zemljoradniške «Naše vasi», ta senzacija, ki se seveda noben resen človek ni oziral nanjo. Iz «Naše vasi» je prišla «senzacija» v zagrebške liste in od tam je priromala sedaj srečno zopet nazaj v Ljubljano.

* **Nastop službe rekrutov-mornarjev.** Ker je železniški promet v Bosni zopet vpostavljen, se morajo vsi rekruti-mornarji prijaviti zaradi odprave na odsluženje kadrovskega roka dne 23. februarja 1922 ob 8. uri predpoldne v komandi Ljubljanskega vojnega okroga v Belgijski vojašnici. Imenovani bodo še isti dan odpravljeni v Tivat (Boka Kotorska) ter se s tem opozarjajo, da se točno ob naznačenem času prijavijo, opremljeni z vsem, kar bode eden ali drugi vzel s seboj.

* **Nova trgovina v Ljubljani.** Na to notico v včerajšnjem «Jutru» se nam poroča iz trgovskih krogov, da je odstavek, ki govori o tihem družabništvu g. Drofenika nepravilen. Gospod Strojanšek bo otvoril in vodil svojo trgovino neodvisno od trgovine g. Drofenika, kar s tem popravljamo.

* **Inskripcija na ljubljanski univerzi** je vsled raznih težkoč podaljšana do dne 1. marca. Predavanja se pričnejo šele začetkom marca.

* **Klub «Soča».** Redni občni zbor kluba «Soče» se vrši v nedeljo dne 19. februarja v Mestnem domu ob pol treh popoldne in ne ob 10. uri dopoldne.

* **Postojnska senzacija.** V Postojni je prišlo minuli teden do silno mučnega tragikomičnega incidenta. Neki strojevodja ital. državnih železnic je oklofutal postojnskega državnega komisarja majorja Cavallija v njegovi pisarni. Vzrok je ta-le: Gospod komisar je «cavaliere» bogve katerega laškega ordena in je na to čast, ki je v Italiji približno tako redka, kakor svojčas med dunajskimi židi čast «kaiserlicher Rat», izredno ponosen. Zgodilo pa se je, da je strojevodja F., ki je avdit in je bil baje v vojni proti Jugoslovanom zelo hraber tudi postal «cavaliere». Gospod komisar je prejel orden in dekret, da ga izroči g. strojevodji. Namesto, da bi bil, kakor se spodobi, odlikovanje izvršil pred vso zbrano Postojno, pa je g. komisar lepo zvezdo z dekretom vred zavil v paket ter poslal vse skupaj odlikovanemu strojevodji — po pošti. Strojevodja si je pošiljko ogledal ter jo — ogorčeno vrnil g. Cavalliju. Poklican pred generalnega komisarja Mosconija v Trst, je izjavil, da smatra postopanje postojnskega komisarja kot žaljivo za svoj orden, za sebe in vso Postojno. G. Mosconi je izrekel razsodbo, da ima strojevodja prav. To je dalo novopečenemu cavalieru korajžo. Vrnil se je domov, šel na komisarijat ter je svojemu starejšemu tovarišu v kavalirstvu prislonil pol tucata najlepših klofut. Zapustil je pisarno kot zmagovalec. Kaj je storil g. Cavaliere ni mogoče izvedeti. Postojnčani s strahom pričakujejo viteške rešitve tega kavalirskega konflikta. Vsak hip se jim zdi, da nekje pokajo pištole, žvenketajo sablje, praskajo granate — v turobno znamenje, da je pričelo pranje viteške časti. Pa dozdaj so bili vsi strahovi prazni. Sovražnika sta še vedno živa in zdrava. Pravijo, da sta naročila vsak svoj kanon in prosila v Rimu za dovoljenje za dvoboj. Zato je umljivo, da afera še ni končana...

* **Razsodba v razpravi proti rudarjem v Tuzli.** V petek je bila končana v Tuzli več tednov trajajoča razprava proti 20 rudarjem v Tuzli, ki so lansko leto o priliki velike komunistične rudarske stavke pozivljali na upor proti državi. Gjuro Koroševič, ki je ubil orožnika Reljiča je bil obsojen v smrt na vešalicah, 19 rudarjev na 2 do 15 mesecev zaporne kazni, Slovenec Karel Železnik pa na eno leto ječe. Obtoženci so se proti razsodbi pritožili.

* **Odmev iz srbske ofenzive v Sremu.** Te dni bi se morala vršiti pred oficirskim sodiščem razprava proti generalu Vladimiru Kondiču, ki je leta 1914. komandiral timoški diviziji pri njenem vpadu v Srem. Divizija se je morala kmalu umakniti in sta imela pri tej priliki vsled močnega avstrijskega topovskega ognja 13. in 15. pešpolka težke izgube. General je bil takoj nato odstavljen in obsojen na eno leto zapora, ker pri prehodu ni odredil vse potrebno za kritje poznejšega umika. Pozneje je zbral v svojo opravičbo nov material, ki postavlja njegovo odgovornost v popolnoma drugo luč. Na podlagi tega je bila odrejena nova razprava, ki bi se morala vršiti te dni, ali je bila zaradi nenadne generalove obolelosti zopet preložena.

* **Brzovlak Beograd-Budimpešta.** Specialni brzovlaki, ki so v prometu med Beogradom in Budimpešto, se s 1. marcem pretvorijo v redne brzovlake.

* **Statistika sirot na Hrvatskem.** Zagrebška pokrajinska uprava je poslala te dni ministrstvu za socialno politiko pregled sirot, ki se nahajajo na teritoriju Hrvatske, Slavonije in Medjimurja. Statistika kaže, da je bilo leta 1920 na Hrvatskem 22.587 sirot, polusirot in nezakonskih otrok. Od teh jih je z državno pomočjo pri starših nameščenih 16.694; 3861 jih je pri sorodnikih, 1194 v dečjih domih, a 622 je zaposlenih v obrtniških in trgovskih strokah.

* **Zopet tatvina na pošti.** Iz Beograda nam poročajo: Dragotin Radosavljevič, brivec v Nišu, je postal poštni uslužbenec na železniški progi Niš-Caribrod. Radosavljevič je naglo bogatel, kar je vzbujalo sum njegovih znancev in zlasti policijske oblasti. Kupil je gostilno v Nišu in jo udobno opremil. Policija je končno izvršila pri Radosavljeviču hišno preiskavo ter našla pri njem velike vsote denarja. Po daljšem obotavljanju je priznal, da je na progi Niš-Caribrod kradel denar iz denarnih pisem, zlasti angleške bankovce. Skupno z Radosavljevičem je «deloval» tudi poštni nameščenec Vlado Stevčič, pri katerem se je našlo 200.000 dinarjev ter pri nekem njegovem sorodniku še 127.000 dinarjev. Krivci so bili izročeni sodišču.

Obiave

* **Občni zbor «Jugoslov. Matice»** v Mariboru bo v ponedeljek dne 20. febr. ob 20. uri v mali dvorani «Narodnega doma». Na dnevnem redu je tudi volitev delegatov za pokrajinski zbor «Jugoslov. Matice» ki se vrši 19. marca v Mariboru.

* **Sokol v Škofji Loki** priredi v soboto dne 25. februarja v svojem domu maškerado. Pričetek ob 20. uri. Sodeluje pristna ciganska godba iz Srema. Vstopnina za maske 3 Din za ostale 5 Din. Izkaznice za maske se dobe v trgovini br. Rud. Ziberla.

* **Veliki pustni korzo.** «Slavčeve maskerada so slovele že od nekdaj kot najpopularnejše prireditve v Ljubljani. Vsak posetnik, plesalec ali neplesalec, maskovan ali nemaskovan se je poljubno zabaval. Tudi letošnja prireditev bo nudila posamezniku, kakor tudi celoti poseben užitek. V okusno dekorirani dvorani Uniona se razvije ob zvokih godbe Drav. divizije prijetno razpoloženje, iz katerega nastane pravi pustni korzo. Od strani mask vlada veliko zanimanje, zlasti se bo odlikovala posebna skupina. Naj torej nihče ne zamudi prilike!

* **Našla se je v Ljubljani včeraj zjutraj denarnica z manjšo vsoto denarja.** Dobi se pri Cirilu Badiuri, Rožna ulica 13/I.

* **Našla se je knjižica** z manjšo vsoto denarja na sv. Petra cesti. Dobi se proti legitimaciji pri P. Capnaler, Vidovdanska cesta 2.

* **Izgubil se je pes** pasme Doberman. Nahaja se nekje na Trnovem. Čuje na ime Top. Odda se naj proti dobri nagradi pri Matijanu na Fužinah pri Ljubljani.

Kulturni pregled

NOVITETE LJUBLJANSKIH GLEDALIŠČ.

Opera je uprizorila nanovo naštudirano in nanovo zasedeno Mascagnijevo opero v enem dejanju *«Cavalleri rusticana»*. G. Drvota kot Turiddu pri prvi predstavi ni bil razpoložen in je bil menda prehlajen, da ni tako dobro postavil svojega moža kakor po navadi. Uloga Alfija ni bila za g. Romanowskega, posebno ne v igralskem oziru, še manj pa je bila posrečena Lola, ki ne razpolaga z zmožnostmi za to ulogo. Podobno Lucit. Najboljše je pela pri premieri ga. Lewandowska. Opero je uvežbal dirigent Neffat in jo podal na svoj način temperamentno, toda italijanska ta glasba ni in ni hotela biti dovolj. Isto bi se dalo očitati režiji.

Isti večer je bila v operi tudi premiera Ristо Savinove mimične igre v enem dejanju *«Plesna legendica»*. Ne vem, kaj bi se dalo reči o tej glasbi. Svojo nalogo je izpolnila na spreten, soliden, če tudi ne preveč originalen ali interesanten način, invencija njena ni bogve kako duhovita, vendar pa v banalne motive ni zašla nikoli. Druga je s fabulo «Legendico». Kako je Keller obdelal to nesrečno snov, je vseeno, toda v obliki baletne pantomine snov ni našla svojega izraza, to se pravi, škoda je bilo glasbe zanjo. Baletne pantomine potrebujejo bogatega in zgoščenega dejanja; to je menda en vzrok, drugi je pa ta, da se dá v pisanih besedah marsikaj utemeljiti, kar se v baletni pantomini ne dá, vsled česar dogodki nimajo prave vzročne nujnosti in niso dostikrat niti pravljično verjetni. In potem tisti «Salve redina» na koncu vseh čudnih koncev... Ga. Poljakova se v stvar ni in ni mogla vživeti in je vstvarila nekaj medlega, neobrisanega, sploh se ji je videlo, da se žrtvuje. Dobro je plesala tudi gna. Nikitina.

Drama je uprizorila Schönherrjevo petdejanko *«Vražja ženska»* in Leonida Andrejeva komedijo *«Prekrasne Sabinke»*. Drama je postala nekam agilna, hvala bogu. Kar se tiče *«Vražje ženske»*, mislim, da bi se bilo, če je bila naglica, dalo dobiti morda tudi kaj drugega za repertoar, saj to Schönherrjevo delo nima nič organičnega na sebi. Je enostavna formula, aksiom, prenešen še dosti konsekventno v dramatsko obliko, v kateri se takorekoč ilustrira in utemelji. Saj so tudi druge drame marsikdaj nastale tako, toda večinoma je tisti mrzli geometrični shema tendence spretneje zakrit in ovit z dejanjem, kakor je tu. V drami najdeš tudi cel kup vulgarnosti; obravnava že tisočkrat premleti problem «on, ona, on», ki je bil pa že mnogokrat originalnejše ilustriran in tudi rešen. Tendenca vsega skupaj bi se dala povedati prav kratko pa robato: «baba je hudič». Faktično takih ženskih Neronov na svetu ni in Schönherr je najbrže začel pisati to dramo v hipnem afektu najbolj besne jeze.

Ga. Juvanova je rešila svojo precej težko in pa dolgo ulogo tupatam zelo dobro, a tudi na najslabših mestih ne slabo. Bila je v tem tipu čisto v svojem elementu. Za te vrste uloge nimamo zlepa boljše interpretinje od nje. G. Kralj je bil tudi dober. G. Gregorin ima talent in bo enkrat prav dober igralec, žal njegov glas ni tako čist, kakor bi bilo želeti, včasih je vplival naravnost neestetično. Morda se dá to odpraviti. Imel je nalogo, vstvariti mladega fanta zelo nagle jeze in je to svojo nalogo rešil tako, da je venomer vzkipeval kakor vrel krop. V to vzkipevanje pa se je tako temeljito vmislil, da je vzkipel dostirat tudi, kjer to ni bilo na mestu.

«Prekrasne Sabinke» so bile smešen intermezzo in Andrejev je morda sploh le za šalo napravil to stvar, zato o umetniški kvaliteti menda ni treba govoriti. Tudi igralci so vzeli stvar za šalo, torej o kvaliteti izvedbe tudi ni treba govoriti. Gledališka telesna gimnastika je igrala pri večini glavno ulogo in pa često neprava komika. Sicer pa dosti drugače ni bilo mogoče igrati te reči, ker je očividno, da jo je pisatelj zamislil natančno tako in bi drugače igrana izgubila vso smešnost, ki tiči tu ne v zadnji vrsti v spakovanju. —k.

*

«Madame Butterfly», ki jo je sinoči na novo naštudirano v Ljubljani dirigiral g. ravnatelj Rukavina, je lepo uspela. Orkester je bil brezhiben, solisti izvrstni, posebno gdčna. Thalerjeva, ki si je zaslužila veliko pohvale in nekaj šopkov s svojim petjem v glavni ulogi. Tako dobrih uprizoritev smo videli doslej v Ljubljani malo. Človek bi sodil, da... pa g. Hubad še niti dobro prišel ni blizu! Podrobnejše prihodnjič.

Ljubljanska drama je sinoči uprizorila Nušičev «Svet» z g. in go. Danilovo v glavnih ulogah. O izvedbi drugič.

Recitacijski večer «Kluba mladih» se je vršil sinoči v veliki dvorani Mestnega doma. Udeležba je bila dobra. Podrobnejše poročilo prihodnjič.

Šentjakobski gledališki oder v Ljubljani, Florijanska ulica 27, I. nadstr. Danes, v nedeljo, ob 3. popoldne izvrstna veseloigra «Gospod senator», ki je sinoči izredno uspela. Glavni ulogi imata gg. Cesar in Bučar.

Mariborsko gledališče. Prihodnji mesec se poslovi od mariborskega gledališča operetni komik in režiser Povhé, na njegovo mesto pride operni basist Rumpelj. Gledališče bo zapustil tudi baritonist g. Štamcar. Pričakovati je še drugih izprememb.

Vodstvo mariborskega gledališča obdrži v umetniškem oziru g. Valo Bratina, administrativno vodstvo pa prevzame — kakor poroča «Tabor» — prof. Strmšek.

Zikovci so koncertirali v Celju v mali dvorani hotela «Union» v sredo dne 15. t. m. ob osmih zvečer. Koncert je bil dobro obiskan in je dosegel popoln uspeh.

Na celjski ljudski univerzi predava v ponedeljek dne 20. t. m. gimn. prof. Jos. Kožuh «O letoštetju in koledarju».

Jubilarna predstava v zagrebškem narodnem kazališču. Danes se vrši v zagrebškem narodnem gledališču slavnostna predstava v proslavo petindvajsetletnice igralskega delovanja Andrije Gerašića; uprizori se znana italijanska igra «Tako je na svetu, dete moje!», ki jo je napisal Giacomo Galina.

Prosvetna knjižnica «Kluba naprednih slovenskih akademikov v Celju». Izšel je že drugi zvezek klubove prosvetne knjižnice, v kateri je ponatisnjeno predavanje g. rudniškega svetnika B. Baeblerja, ki ga je imel na celjskem ljudskem vseučilišču z naslovom: «Premog in vodne sile». Knjižico, ki vsebuje na kratko najvažnejše podatke in glavne pojme o pomenu in izrabi premoga in vodnih sil in kateri je na koncu pridejana zanimiva statistika o vodnih silah posameznih držav s posebnim ozirom na vodne sile Jugoslavije, najtopleje priporočamo. Cena izvodu 1 dinar, s poštnino 10 para več. Naroča se pri «Klubu naprednih slovenskih akademikov v Celju», Narodni dom.

Preradovićeva vnukinja predava na Dunaju. Vnukinja hrvatskega Prešerna, ga. Pavla Molden - Preradović je čitala v «Wiener Neues Frauenklubu» te dni svoje najnovejše lirične pesmi, katere so našle toplo odobravanje kritike.

Naša literatura in Nemci. Profesor sebohrvaščine na državni trgovski akademiji v Gradcu, dr. Natl, bo dne 18. t. m. predaval v graški «Uranliji» o novejši jugoslovenski literaturi. Lani je predaval dr. Natl v Gradcu o političnih, gospodarskih in kulturnih problemih Jugoslavije.

Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».

Vremensko poročilo

Ljubljana, 18 februarja 1922 — Ljubljana 306 m nad morjem.

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	735·7	—7·0	brezvetra	megla	—
Ljubljana	14.	734·8	—6·2	jug	več obl.	—
Ljubljana	21.	732·7	—4·3	„	oblačno	—
Zagreb	7.	762·7	—2·0	jug. vzh.	jasno	—
Beograd	7.	765·6	—5·0	brezvetra	oblačno	1·0
Dunaj	7.	763·1	—3·0	jug. zap.	megla	2·0
Praga	7.	—	—	—	—	—
Inomost	7.	763·1	—2·0	„	„	—

V Ljubljani barom. pada., temperatura višja. — Solnce vzhaja ob 7·01, zahaja ob 17·29

VREME.

Ob času silnega snežnega meteža v naših krajih je segal ozek pas nizkega zračnega tlaka od Kanala med Anglijo in Francijo tja do dolenje Donave; severovzhodno in južnozapadno odtod se je nahajal visok zračni tlak. Tak vremenski položaj vedno povzroča veliko padavine. Iz omenjenega prav nizkega tlaka se je nato razvila depresija nad Italijo, Adrijo in Balkanom, ki je povzročila najhujše snežne meteže okoli nas.

Ves ta čas je imela severna Evropa hud mraz. Že od prvih dni februarja je ležal nad Skandinavijo in severnim delom Baltiškega morja visok zračni tlak z jasnim vremenom in skrajno mrzlimi dnevi. Za časa naših najhujših metežev se je ta mrzli maksimum razširil v severni smeri proti Franciji in prodrl tja do Pirenejev. V tej situaciji je vetrovno gibanje prignalo nad srednjo Evropo izredno ohlajene zračne mase iz severne Rusije. Depresija na našem jugu je morala izginiti, z njo tudi padavine in kar nenadoma smo se nahajali sredi najhujšega mraza. Prihodnje dni se je položaj še v toliko spremenil, da je tlak še močneje narastel, in da se je zračni maksimum razširil na vse strani; njega jedro je ležalo od Dunaja in Lvova tja do južne Skandinavije. Vsa srednja Evropa s Francijo in severno Italijo je dobila silen mraz; Baltiška obala, kjer je mraz trajal najdalje, je začela zamrzovati, kar se ne zgodi tako pogostem; reke in jezera po celini so se prevlekla z ledom in tudi naša Donava je dobila naposled leden oklep.

Okrog nedelje je začel zračni tlak padati, mraz je polagoma popuščal. Pri nas se je nato razvila mala lokalna depresija, ki nas je zopet razveselila z novim snegom. Da pa se ne bo tako hitro ogrelo, kakor si želimo, za to nam je porok debel sneg, ki leži nad našo bližnjo in daljno okolico in nam zagotavlja, da še ne bo konec mrzlih juter.

«In blagajna?»

«Res je, operete vlečejo in polnijo blagajno. Uverjen pa sem, da se bo dalo blagajniško ravnovesje doseči tudi na drug, bolj idealen način. In to tembolj, čim vztrajnejše in intenzivnejše bomo negovali čisto umetnost. V tem oziru je tudi na vas novinarjih mnogo ležeče. S složnim delom časopisja in gledališča se dajo delati čudeži. Kar se mene tiče, bom poskušal vzdržati zanimanje občinstva s kolikor mogoče dobrimi zasedbami in s čim živahnejšim menjavanjem repertoarja.»

«V zadnjih časih so se pojavljali predlogi, da bi se dalo precej prišteditи, ako bi se obe gledišči združili in da bi se uprizarjale v enem poslopju izmenoma opere in drame. Kakšno je vaše stališče v tem vprašanju?»

«Jaz sem odločen nasprotnik tega načrta. Naša opera je itak že sedaj mnogokrat premajna. Hvalimo Boga, da imamo dve gledališči. In kdo nam more jamčiti, da bi se današnje dramsko gledališče pozneje v kakih privatnih rokah ne polnilo na račun narodnega gledališča in na veliko škodo umetnosti? Stremeti moramo za tem, in bomo to gotovo tudi dosegli, da bo poleg opere polna tudi drama. Sicer pa tudi ni nikjer zapisano, da morata opera in drama imeti vsak dan predstave. To je za izvajajoče silno mučno in utrudljivo. Izvršujočim močem se morajo zagotoviti vse socialne ugodnosti in potreben počitek, da se ne utrudijo in da jih ne popusti navdušenje za umetniško delovanje, brez katerega je umetniški uspeh dvomljiv. Igralcem, pevcem in članom orkestra se morajo dati vsi pogoji za njihovo zadovoljnost. Le tako bo mogoče, da dosežemo resno umetniško stremljenje in izpopolnjenje pri naših umetniških močeh in na zunaj to, da bodo ljudje čislali gledališče in njega člane.»

«Ali se vam ne zdi, g. intendant, da ste prevzeli malo težko dedščino?»

Nasmehnil se je g. Hubad in skomignil z rameni: «Pravijo tako. Mislim pa, da ni treba vzeti stvari preveč tragično. Moja deviza je in ostane: *Čista umetnost in red*, red v vsakem oziru, v upravi, na odru in v repertoarju. S to devizo se nadejam, da bom premagal vse ovire in dvignil ugled našega gledališča na stopinjo, ki ga mora imeti kot nositelj narodove umetnosti.»

Ko sem se poslavljal, sem mislil na to, da je veljalo ljubljansko gledališče svoje čase pod vodstvom g. Hubada, ko je uprizarjal pri nas Wagnerja z velikim uspehom, za eno izmed najboljših provincialnih gledališč v Avstriji sploh. Sedaj se bo našemu gledališču ta sloves gotovo povrnil, če ne še povečal....

G. Hubadu želimo vso srečo pri udejstvovanju njegovih lepih načrtov in se mu na tem mestu iskreno zahvaljujemo za prijazna vabila.

BRANISLAV NUŠIĆ:

Devetstopetnajsto

Tragedija naroda.

Malo pozneje nam je sporočil telefonist iz centrale, da je govoril z Leskovcem, kako veliko razburjenje vlada tam in kako so ogromne priprave za sprejem, počaščenje ter pogostitev hrabrih zaveznikov. Zakoljejo vola, na kolodvor prineso vino v sodčkih, že zdaj kupujejo raznobarvno platno za zastave, šolarji se hitro uče marzeljeze, da zapojo na kolodvoru, kjer ovenčajo deklice s cvetjem, v bojih preizkušene francoske junake.

Kakor bi s čarobno palico prebudil ves narod zaspanega mesta, vse oživlja na ulicah, kjer se pojavljajo radostni obrazi iz tistih novemberskih dni preteklega leta, ko so dospele prve vesti iz bojišča: «Avstrijci se v neredu, vsi zmedeni umikajo.» Gruče na vsakih petdeset korakov, pred vsako trgovino, v kavarnah vse polno ljudi in dima, da se ne vidi pred sé in se čuje le zamolklo bučanje, kakor iz steklenice, v katero so nalovili otroci muhe. Iz dima pa se dviga pest, ki s svojo težo slika težki položaj Bolgarov; nato začuješ udarec po mizi, najbrže vpije isti, ki naroča pivo «za vse».

Nobenega pesimista ni več, nihče ne zmaje z glavo, niti enega dvoma ni. Iz vseobčega šuma, odjekajo posamezne besede, stavki, klici in trkanje s čašami.

«Dobro!» vpije navdušeni. «Kaj mi ne ukrenemo ničesar za počaščenje zaveznikov?»

«E, občina že gotovo pripravlja kaj.»

«Ne verjamem, vlak bo vozil tu mimo ponoči!»

«Pa vseeno, naj bo ponoči, ali zjutraj, pozdraviti jih moramo. Moramo!»

Takoj se sklene, okrasiti kolodvor z zavezniškimi zastavami. Na skopljanskem kolodvoru je prečni most, ki je razpet nad tračnicami, in je že sam po sebi nekak triumfalni obok, pod katerim bo vozil vlak. Ta most in stebri, ki ga nosijo, bodo okrašeni z zelenjem, na pregraji vrh mostu pa bo razobešeno belo platno z napisom: «dobrodošli!» Toda sedaj je treba te predloge sporočiti županu, ki jih gotovo sprejme in izvrši.

Mi se nismo niti trenutek pomišljali, kajti morali smo hiteti. Že popoldne so odšli občinski stražniki v planine po zelenjad, gledališki slikar je čez naslon razobesil platno in pričel z mastnimi, velikimi črnimi črkami slikati pozdravni vzklik zaveznikom.

Vive les Al...!

Dardanelska ekspedicija, kjer so se lomile angleške ladje ob utrdbah sezidanih od samih Angležev in se je republikanska francoska vojska krvavo bila za zmago ruskega imperijalizma, ta bo za večne čase žalostno žugala neprevidnosti zaveznikov. Lord Kitchner je velik del lastne krivde opral s svojo vojaško smrtjo. Kadar bo kronika pripisala temu neuspehu izgubo vsega Balkana, kateri bi prav lahko mnogo koristil občemu osvobojevalnemu boju, da bi se zavzel Carigrad, bodo zavezniške sile lahko črpale poleg vseh prejšnjih in poznejših pomot, velik nauk iz tega strašnega krvavega boja, in ta je: da je samo pruski Viljem natančno vedel, kje se pride v Carigrad.

Dočim je vsa Evropa spremljala potek dardanelske ekspedicije, je tačas sprejemal ves Balkan v groznem razburjenju vesti iz tega bojišča. Od uspeha te ekspedicije so Turki mrzlično pričakovali konec svojega gospodstva v Evropi; Grki konec svojih zgodovinskih sanj o vzpostavitvi Bizanca, Bolgari prelom svojih želja za vrhovnim vodstvom na Balkanu, a Srbi edini izhod iz svojega težkega položaja, v katerem so se nahajali v poslednjih septemberskih dneh. Toda baš v tistih dneh so vesti iz Dardanel vse bolj bledele, dokler niso popolnoma ugasnile. Prva vest o dardanelski vojski, po nekolikih dneh mučnega molka, je bila ta, da se je zuavski polk pri povratku iz Dardanel izkrcal v Solunu.

«Da, če bi se prvi zuavski polk, ki se je vračal iz Dardanel izkrcal v Solunu, vsa stvar bi bila danes drugačna», je vzkliknil neki višji oficir, ki je bil ves čas odločen nasprotnik dardanelske ekspedicije in kadar se o njej razpravljalo, je vselej odločno trdil, da bo Carigrad padel le iz kopnega, kar so do sedaj vpoštevali vsi osvojevatelji, počenši od Križarjev pa do Turkov.

Človek, ves zatopljen v lastno nevarnost, ne vidi nobenega širših interesov izven svoje prirojene sebičnosti. Tudi mi nismo tragično gledali na ta neuspeh dardanelske ekspedicije, kajti on nam je pripeljal zuavski polk na fronto ter je bilo prav verjetno, da mu bodo sledili še ostali. Naše razpoloženje je imelo značaj zavistnega zadovoljstva, približno istega, s katerim gleda trgovec na svojega bankrotiranega soseda. Dočim pa je oni vlak, ki je včeraj odhajal v Solun, in s katerim se je vozil diplomat administrativnega oddelka, prinesel prijetne vesti o izkrcavanju zaveznikov, prihajajočih na fronto, je drugi vlak, ki se je srečal s prvim v Strunici in je še istega dne dospel iz Soluna, vseboval neprijetno vest, da je grški kralj Konstantin odslovil Venizelosa, razpodil kabinet ter ga poveril izrazitemu germanofilu. Ta vest je v trenutku izpremenila vse naše razpoloženje. Skopljanski Grki, ki so od 15. septembra sem, ko je bila objavljena grška mobilizacija kot odgovor na bolgarsko, hodili po trgu po koncu glave, so na mah povesili svoje oči, se nas izogibali, dobro čuteči sramotni značaj te spremembe.

Mi nismo niti utegnili, da se vprašamo, kaj naj bi ta sprememba pomenila, ko so že od vseh strani lili kakor ploha različni komentarji, službeni in neslužbeni, časopisni in ustmeni, popolnoma različni in nasprotujoči si, ki so nas pa koncem koncev vendar prepričali o žalostni istini — da smo izdani.

(Dalje prihodnjič.)

DUNAJSKI MEDNARODNI VELESEJEM

(Wiener nternationale Messe)

od dne 19. do dne 25. marca 1922

NAJUGODNEJŠA PRILOŽNOST ZA KUPČIJO

za vse stroke, nad 4000 razstavljalcev iz tu- in inozemstva.

Natančnejša pojasnila glede olajšav za potovanje in nakaznic stanovanja daje Wiener Messe A.-G., Wien, VII., Messepalast, kakor tudi častni zastopniški: Avstr. konzulat, Turjaški trg 5, „Celeritas" jugoslav. transp. d. z o. z.

865/1

Najstarejša slovenska pleskarska in ličarska delavnica IVAN BRICELJ, Dunajska cesta 16. se priporoča. Izvršitev točna, cene zmerne. 331

426

Pozor! ŽIMA Pozor!

Zimo za žimnice vsake vrste izdeluje in prodaja tvrdka

Lovro Ješe-tova vdova

žimopreja, Stražišče, Kranj.

Vzorci zastonj in poštnine prosto. Kupim ščetine, kozjo dlako, grivo, goveje in konjske repe.

Vžigalice

znamke „MIKADO", brez žvepla in fosforja, na vsaki podlagi se vžigajoče, v papirnatih ovojčkih izdeluje

tovarna vžigalic in kemikalij

družba z o. z. RUSE pri MARIBORU. 112

Telefon interurban: 188. Brzojavi: Vžigalice.

Jamski les

od 10 do 20 cm debelosti in od 3 do 7 m dolžine franko vagon kranjske postaje se kupi vsaka množina. Ponudbe z navedbo cene in dobavnega roka na Sentjanški premogokop, Krmelj, Dolenjsko

406

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najfinejših nudi vedno v zalogi tovarna klobukov in slamnikov

Franc Cerar v Stobu

pošta in želez. postaja Domžale pri Ljubljani.

V popravila prevzema tudi vsa tozadevna dela ter pr oblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani prevzema v-a naročila in moderniziranje tvrdka Kovačević i Trčon v Prešernovi ulici št. 5, kjer se sprejema v sredo in v soboto.

2006

Jadranska montanska družba

Brzojavi: „Montana". d. z o. z. Telefon št. 9.

Ljubljana, Zvonarska ulica 5 (J)

Prodaja in kupuje na debelo: Vse vrste kovin, rudnin in kemikalij ter vse industrijske izdelke, spadajoče v rudarsko, fužinarsko in kemijako stroko. Import. Eksport.

78

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga južne železnice. Brzovozni in tovorni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zacarinjenje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzojavi: Ranzinger. Interurban telefon 60.

M. KUŠTRIN

LJUBLJANA

Tehniško in elektrotehniško podjetje. Trgovina s tehniškimi in elektrotehniškimi predmeti na drobno in na debelo. Velika zaloga vseh vrst gumija, kolesne in avtomobilske pnevmatike. Slavno zastopstvo polnogumijastih obročev iz tovarne „WALTER MARTINY" Na razpolago je hidravlična stiskalnica za montiranje polnogumijastih obročev.

Centrala: Ljubljana, Rimska cesta štev. 2.

Telefon štev. 588. Brzojavi: Kuštrin Ljubljana.

Podružnica: Ljubljana, Dunajska cesta štev. 20.

Telefon štev. 470.

Maribor. Jurčičeva ulica štev. 9. Telefon št 133.

Beograd, Knez Mihajlova ulica 3.

POZOR ELEKTRIKI!

dva velika lestenca za ve ike dvorane s 13 svetiljkami, poleg tega 17 obstenskih svetilnikov s 3 svečami, lepo graviranih, vse iz pristne medi se poceni proda.

Ponudbe s slikami pošilja

„LORUM" d. d.

Zagreb, Duga ul. 12

364

Igralne karte

Geč in drug, Maribor

Glavna tobačna zaloga. 383

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

Ia čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: 2013

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Nunska ulica 19.

JUGOSLOVANSKA UNION-BANKA

preje MARIBORSKA ESKOMPTNA BANKA

2195

Ustanovljena leta 1872 Ustanovljena leta 1872

Beograd, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Velikovec

Ekspozitura v Škofji Loki.

Akcijski kapital K 30,000.000

Rezerve K 16,000.000

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Natisnila Delniška tiskarna. d. d. v Ljubljani.